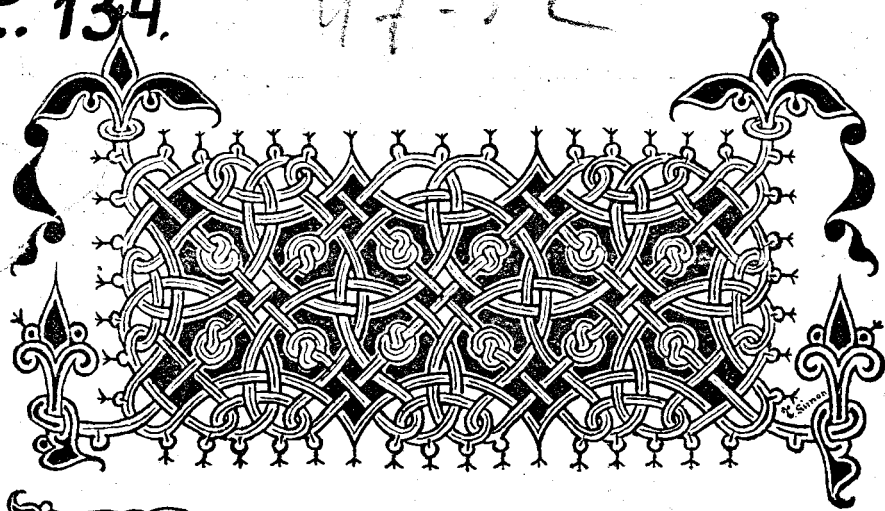

P. 134.

47-52

Anul V. Cluj, 1907.

REVISTĂ CULTURALĂ ILUSTRATĂ

ĂVAȘUL

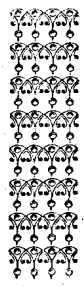
Intemeietorul revistei: **Dr. Elie Țăianu.**

Apare în fiecare săptămână.

Prețul abonamentului pe an 6 cor.

În străinătate: 8 cor.

Adresa: Cluj (Kolozsvár) strada Jókai nr. 5.

Tipografia »Carmen« Petru P. Barițiu în Cluj.
1907.

La administrația »RĂVAȘULUI« se află următoarele cărți:

1. »Predicile lui Petru Maior« pe Dumineci și Sărbători. Ediție cu lit. lat. de Dr. E. Dăianu, broșurată 6 cor. legată frumos în pânză, cu călcăiu de piele, și inscripție aurită, 7 cor.

2. »Propovedaniile lui P. Maior«, predici la înmormântări, legate ca și predicile celelalte 4 cor.

3. »Statul, Biserica și Școala, de Sarmaságh Géza, trad. I. N. Pop. Carte premiată de facultatea teologică a universității din Budapesta. Cu o prefață de Dr. E. Dăianu. Prețul 1 cor. 50 fil.

4. »Roadele mîlei Creștinești«, de Teod. Cămpianu. Cu o prefață de Dr. E. Dăianu. Volum de cuprins pedagogic moral, elegant tipărit cu număroase ilustrațiuni. Prețul 3 cor.

5. »O alegere de episcopi moldoveni« în 1557—8, de N. Iorga, cu 2 ilustrațiuni. Prețul 10 fil.

6. »Castelul din carpați« roman de Jules Verne, trad. în românește de V. Onișor, ed. Dr. E. Dăianu. Cu mulțime de chipuri. Prețul 1 cor. 60 fil.

7. »Mama Sfântului Augustin« de Episcopul Emil Bougaud, trad. de Salba. Frumos legată în pânză 4 cor. Broșurată 3 cor.

8. »Cartea Durerii« de Em. Bougaud, trad. Iac. A. Nicolescu. Carte de mîngăiere recoamandată de consistorul din Blaj. Broșurată 1 cor. 50 fil. Legată frumos în pânză și aurită 2 cor. 50.

9. »Suplex Libellus Valachorum«. Latinește și românește, tradus de Dr. E. Dăianu. Prețul 1 cor.

10. »Cărțile Săteanului Român« Nr. 1. »Schife din popor«, de G. Stoica. Prețul 10 fil. — Nr. 2. »Păcatele noastre«, de P. Suciuz. Prețul 15 fil. — Nr. 3. »Despre păcatele sătenilor«, căzanie poporală de Ioan Roman. Prețul 20 fil. — Nr. 4. Povești din satul nostru: »Dinu Maicii«, de Ioan Isaic. Prețul 10 fil.

11. »Biserica lui Bob în Cluj«, broșură cu multe ilustrațiuni, 1 cor. 30 fil.

12. »Isus Christos și viața modernă«, de Episcopul Prohászka; traducere de Dr. E. Dăianu; legată frumos în pânză 1 cor. 50 fil.

La comande să se adaugă și 5% porto postal.

Atelier tipografic instalație cu electricitate

Ori ce soi de tipărituri eu gust luerate, și eu prețuri foarte moderate, rog comandați spre mulțămire la:

Tipografia „Carmen“ Petru P. Barițiu în Cluj

Ferencz József-ut Nr. 58.

RĂVAȘUL

Editor și redactor resp.:
Petru P. Barlău

Adresa: Joka u. 6.
Pe 1 an (52 nri de câte 16 pag.) 6 cor.
Pe o jumăt. de an (26 de nri) 3 cor.

Întemeietorul foi:
Dr. E. Dăianu.

Sonete.

II.

Voi, cei mai blânzi copii orfani ai firii,
Voi v-ați trezit cu plângerea deodată;
Așa a vrut ursita ne'ndurată,
Să vă munciți în lumea umilirii.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Geteții voști cu pana'nduioșată
Vă prorocesc de ziua premenirii,
Dar voi trudiți, în toiul pătimirii
Vă blăstămați viața sbuciumată...

V'aud plângând în groapa lor și morții...
Voi ce-ați greșit, de'n veci tot sărăcia
Și amarul greu vă cântă'n pragul porții?...

Ori cum de și-azi își mai descarcăurgia
Atâția rei în voi, bătuții sorții — ?
Doar voi din Zei vă trageți sămânția...!?

Ion Roșioru.

Din „Logodnicii“ de A. Manzoni.

— Un fragment.* —

Câtva timp, fugarii noştri merseră în goana mare, tăcuţi, cătând mereu în urmă, când unul, când altul, să vadă de-i urmăreşte cineva, sfârşiţi cu toţii de chinul alergării, de bătăile năvalnice ale inimii, de cumplita sbuciumare în care fuseseră, de durerea neizbândeii şi de teama nelămurită a unei noi primejdii necunoscute. Mai vărtos încă, li chinuia dangătul acela necurmat de clopote, pe care-l auziau vibrând în urmă-le, şi care, cu cât se îndepărtau mai mult, venia mai stins, mai slăbit, mai cobitor.

Însfârşit muiară mersul. Fugarii ajungând într'un loc singuratec şi fără ţipenie de om, îşi încetiniră pasul şi Agnese cea dintâi, după ce răsuffă puţin, rupse tăcerea, întrebând pe Renzo şi pe Menico cum şi ce se întâmplase. Renzo istorisi scurt trista lui păţanie, şi toţi trei apoi se întoarseră înspre copil care le împărtăşi mai în tihnă povata călugărului şi povesti ceea ce el însuşi văzuse şi păţise. Ascultătorii înţeleseră mai mult de cât ştiuse să le spună Menico şi în faţa celor auzite, se simţiră sguđuiţi de fiori; se opriră toţi trei deodată, privindu-se în ochi unul pe altul, cuprinşi de groază, şi supt imboldul aceleiaşi porniri, toţi trei într'o singură mişcare, îşi puseră câte o mână, care pe spatele, care pe capul copilului, vrând să-i mângăe şi să-i mulţumească în taina sufletelor lor, pentrucă fusese pentru ei un adevărat înger păzitor, vrând să-i arate părerea lor de rău, faţă de spaima încercată de el şi faţă de primejdia prin care trecuse, spre scăparea lor, şi poate, mai ştii? vrând să-i ceară chiar iertare.

* Celebrul roman al italianului Manzoni se va publica în curând, în traducerea colaboratorului nostru preţuit, *D. Tomescu*, la »Minerva« din Bucureşti. Suntem fericiţi a da acest fragment ca o pregustare a escelentei opere. — Redacţiunea.

»Acum, întoarce-te acasă, drăguțe, să nu mai fie ai tăi îngrijiți de tine,« zise Agnese, și aducându-și aminte de darul făgăduit, scoase din buzunar două »parpagliole« și-i dete, adăogând „ți-e de ajuns, roagăte lui Dumnezeu să ne întâlnim iară cât mai curând, și atunci....», Renzo îi dete un »berling« nou, și-l sfătui mult, să nu sufle nimănui nici un cuvânt despre însărcinarea ce avuse din partea părintelui călugăr; Lucia îl mângăie din nou, salutându-l cu un glas, în care tremura o adincă măhnire; băețușul, foarte înduioșat, îi salută pe toți și se întoarse îndărăt: iar aceia își urmară calea, cuprinși cu toții de gânduri: femeile mergeau înainte, iar Renzo se ținea de urmă-le, ca și cum ar fi vrut să-le fie de pază. Lucia sta lipită strâns de brațul mamei, și înlătura încet, cu multă gingășie și cu multă îndemânare, sprijinul pe care tânărul căuta să-l dea pașilor ei, ce se trudiau într'o călătorie așa de anevoioasă pe cum era aceea, bântuind pe drumuri lăturalnice și rătăcite; se simțea rușinată, ba chiar își făcea imputări în cugetul ei, pentrucă-și îngăduise să stea prea mult în apropierea și-n intimitatea lui Renzo, atunci, când peste câteva clipe nădăjduia să-i fie soție. Acum, când visul acela se spulberase într'un chip așa de dureros, se căia c'a pașit prea departe, că și-a îngăduit prea mult, și, pe lângă atâtea pricini care o făcea să tremure, mai tremura încă și dintr'un sentiment de rușine și de sfială, care nu isvorește din conștiința răului, ci din sentimentul acela de sfială instinctivă, asemănător cu frica aceea a copilului, care tremură în întunec, fără să știe de cei

»Dar casa noastră?« — zise deodată Agnese. Ori cât de însemnată însă fu această întrebare, ea nu căpătă nici un răspuns, fiindcă nici unul din ei n'ar fi fost în stare să dea un răspuns mulțumitor.

Își urmară calea, cuceriți de cea mai adâncă tăcere, și curând, ajunseră în locul ce se deschidea înaintea bisericii mănăstirești.

Renzo se apropie de ușă, și o sghiciuă ușor. Ușa se deschise numai decât, și razele lunii, pătrunzând prin deschizătură, învăluiră chipul galben și barba de argint a părintelui Cristofor, care sta acolo neclintit, în adăstare. Văzând că nu

lipsia nimeni dintre ei, zise: »Slăvit să fie numele lui D-zeu!« și le făcu semn să între. Alături de el, se afla un alt călugăr; acesta era fratele paracliser, pe care el, prin rugăminti și prin argumente, îl înduplecase să vegheze cu el, să lase ușa neîn-cuiată, și să stea acolo de pază, pentruca să primească pe acești sârmani năpăstuiți: și nu i-a fost tocmai ușor părintelui, cu toată autoritatea și cu toată faima sa de sfânt, să obțină dela laic această îngăduire neplăcută, periculoasă și împotriva rânduielii mănăstirești. După ce intrară, părintele Cristofor închise ușa încet și cu fereală. Atunci, paracliserul ne mai putând să rabde, chemă la oparte pe părinte, și-i șopti la ureche; »dar vai de mine, părinte! gândește-te... noaptea... în biserică... cu niște femei... să închizi... regula... părinte!...« Și clătina mereu din cap. Pe când se căsnia să îngăimeze aceste, vorbe, părintele Cristofor cugetă în sine: — ia 'n vezi, mă rog, dacă ar fi venit un tâlhar gonit din urmă, atunci fratele Fazio nu i-ar fi făcut nici o împotrivire, și acum când vine o sârmană nevinovată, care scapă din ghiarele lupului... »*Omnia munda mundis,*«* zise apoi, adresându-se așa deodată părintelui, Fazio, uitând că acesta nu înțelegea nici-o boabă latinească. Dar tocmai această pierdere din vedere făcu efectul, căci dacă părintele Cristofor s'ar fi pus să-l convingă prin argumente, atunci fratele Fazio n'ar fi zăbovit să-i aducă și el la rândui alte argumente, și știe D-zeu sfântul, când și cum s'ar fi mântuit daravera asta; auzind însă acele vorbe grave, cu un înțeles misterios și pronunțate așa de hotărât, i-se păru că în ele trebuie să se cuprindă dezlegarea tuturor indoelilor sale.

Se domoli și zise: »destul! Dumneavoastră vă pricepeți doară mai bine decât mine în lucrurile astea.

»Ai încredere, te rog « răspunse părintele Cristofor, și la lumina slabă a candelii care pălpăia în fața altarului, să apropie de refugiații, cari stăteau nedumeriți, în așteptare, și le zise: »Fiilor! mulțumiți lui D-zeu, că v'a scăpat dintr'o cum-pănă așa de grea. Poate că în clipa asta...! »Și aci începu să lămurească ceea ce rânduiise să li se spună de cătră micul

* Orice faptă este bună, dacă izvorește dintr'o intenție curată.

mesager, și asta, fiindcă el nu bănuia că ei știu mai mult de cât el în privința asta, ci socotia că Menico i-a găsit liniștiți în casă, înainte de a fi sosit tâlharii. Nimeni nu-l desamăgi însă, spuindu-i adevărul, nici chiar Lucia, care simția totuși o remușcare ascunsă, în fața unei asemenea prefăcătorii, cu un om atât de bun, și așa de sincer; dar aceasta era noaptea zăpăcelei și a supterfugiilor.

»După toate astea, »urmă el,« vedeți bine, fii mei, că țara asta nu vă mai poate adăposti la sânul ei. E țara voastră, vați născut în pământul ei, n'ați făcut nimănuia nici un rău, dar pesemne așa e voia lui D-zeu. E numai o încercare, fiilor: îndurați-o cu răbdare, cu încredere, fără să cârțiți, și fiți siguri, că va veni un timp, când voi înșivă veți fi mulțumiți de cele ce se întâmplă acum. —

Că am chibzuit să vă pun la îndemână un sălaș de adăpost pentru clipele aste de cumpănă. Nădăjduesc, că în curând veți putea să vă întoarceți teferi, iarăși la casele voastre; oricum, D-zeu se va îngriji de o mai bună soartă a voastră; iar eu, firește, mă voiu sili să mă fac vrednic de cinstea pe care mi-o face, alegându-mă de slugitor al său, întru ajutorarea și ocrotirea voastră, sărmani prigonți de soarte. »Voi«, continuă îndreptându-se către cele două femei, »veți putea să mâneți la ***. Acolo veți fi cu desăvârșire scutite de ori ce primejdie, și totdeodată, nu veți fi prea depărtate de căminul vostru. Să cercetați de mănăstirea noastră, să chemați pe părintele stareț, și să-i dați din parte-mi această scrisoare: el va fi pentru voi un al doilea părinte Cristofor. Iar tu, dragul meu Renzo, vei trebui de asemeni, să te pui pentru un moment, la adăpostul furiei vrășmașilor tăi, și chiar la adăpostul furiei tale. Să duci scrisoarea asta părintelui Bonaventura de Lodi, în mănăstirea noastră Porta Orientale, din Milan. El te va îngriji ca un tată, îți va da povețele trebuincioase și îți va găsi de lucru, până ce vei putea să te întorci iarăși la casa ta, ca să trăiești în tihnă și în pace. Mergeți acum la țărmlu lacului, lângă vărsarea lui »Bione«. Acesta-i un torente, la câțiva pași de Pescarenico,

»Acolo veți afla o luntre mare, prionită la mal. Veți

zice: barca! — Veți fi întrebați: pentru cine? — să răspundeți: San Francisco.

Barca vă va lua și vă va duce la celalt țărm, unde veți găsi o căruță, care vă va duce drept până la ***».

Cine ar întreba, cum de a putut părintele Cristofor să capete așa de iute aceste mijloace de călătorie, pe apă și pe uscat, acela ar dovedi, că nu cunoaște cât de mare era puterea unui călugăr-capuțin, care trecea de sfânt în ochii tuturilor. Mai rămânea acum de chibzuit asupra bunei paze a caselor, rămase în urmă fără stăpâni.

Părintele primii cheile fiecăruia, luându-și asupra grija de ale înmâna aceluia, cari fură recomandați, ca oameni de încredere, de către Renzo și Agnese. Aceasta, scoțindu-și din buzunar cheia ei, dete drumul unui oftat adânc, gândind, că în clipa aceea casa ei era cu ușile la părete, că diavolul trecuse prin ea, și cine știe ce brumă va mai rămâne de păzit, din tot avutul ei.

»Înainte de a pleca«, zise părintele, »să ne rugăm împreună lui D-zeu, ca să fie mereu cu voi în timpul acestei călătorii, și mai ales, să vă dea tăria, să vă dea dragostea trebuitoare, ca să puteți umbla în căile și în vrerile lui«. Zicând așa, îngenunchiă în mijlocul bisericii și toți făcură acelăși lucru.

După ce se rugară câteva clipe în taină, părintele, cu glas ușor, dar lămurit, pronunță aceste vorbe: »ne rugăm ție Doamne, și pentru păcătosul acela, care ne-a adus în această cumpănă. Am fi nevrednici de mila ta, dacă nu ți-am cere-o din toată inima și pentru el. Noi, în răstriașta noastră, avem cel puțin mângâierea întăritoare, că mergem pe calea, pe care tu ne-ai îndreptat: noi nu putem să-ți așternem la picioarele tale năcazurile și suferințele noastre, și ele se vor preschimba în binecuvântări cerești; dar el, ... el care e vrășmașul tău... O! nefericitul de el! să se pue împotriva puterii tale! Fie-ți milă de el, Doamne, îndulcește-i inima, adu-l din nou în turma credincioșilor tăi și hărăzește-i toate darurile cerești, pe care și noi, robii tăi, am putea să ți-le cerem pentru sufletul nostru».

Sculându-se apoi, cu înfățișarea unui om grăbit, zise: »haide, fiilor, nu e vreme de perdut: Dumnezeu să vă poarte

de grijă, îngerul lui să fie cu voi: mergeți» Şi pe când erau gata să pornească, cu sufletul cuprins de-un simţământ ce nu se poate împărtaşi prin vorbe, părintele adaogă, cu voce înduioşată: »inimă mea-mi spune, c'o să ne vedem încurând.«

Fără indoială, că pentru acela care-i ascultă glasul, inima are întotdeauna ceva de spus, asupra celor ce se vor întâmpla. Dar ce ştie inima? — Abia numai o fărâmə din cele ce s'au întâmplat.

Fără s'aştepte răspuns, părintele Criştofor se retrase înspre altar; drumeţii eşiră din biserică, şi fratele Tazio încuiă uşa, luându-şi rămas bun, cu glasul de asemenea înduioşat.

Ei porniră tăcuţi, către ţărmul spre care fuseseră îndreptaţi; văzura luntrea pregătită, şi dând cuvântul de ordine, se suiră în ea

Luntraşul, proptind lopata în ţărm, se depărtă de el apucând apoi şi cealaltă lopată, şi văslind cu amândouă braţele, ieşi la larg, plutind spre ţărmul din potrivă. Nu adia nici o suflare de vânt; lacul dormia liniştit şi neted, şi ai fi crezut că e increment, dacă n'ai fi zărit tremurarea uşoară a undelor mărunte, în luciul cărora se oglindea luna, din înaltul cerului. S'auzia numai tălăzuirea uşoară, ce se spârgea innăbuşită de prundul ţermului, geamătul îndepărtat al apei, de pilaştrii podului, şi plescăitul ritmic al celor două lopeţi, care despiceau luciul azuriu al lacului, se ridicau în sus prelingând şiroaie, şi se cufundau iară. Unda despiceată în două de creasta bărcii, se înbina iară îndărătul pupii, însemnând o cărare învălurată până la ţărm.

Călătorii noştrii, tăcuţi, cu capul întors îndărăt, priviau munţii, şi cuprinsul scăldat în lumina lunii şi presărat ici şi colea cu pete mari de umbră. Se lămuriau satele, casele, colibele; castelaşul lui don Rodrigo, cu turnul său turtit şi încolţurat, stăpânind peste căsuţele îngrămădite la poala promontoriului, părea o fiară, care stând neclintită în mijlocul unei mulţimi adormite, veghiază din întuneric, punând la cale neleguire. Lucia îl văzú, şi fu scuturată de un fior; alunecă cu ochii în jos, tot mai jos pe povirniş, pân ce dete de sătuleţul ei, privi ţintă spre marginea lui, şi-şi zări căsuţa, zări coama

stufoaşă a smochinului, care se înălţa peste zidul curţii, zări fereastra odăii sale, şi cum sta aşa în fundul bărcii, îşi răzima braţul de marginea ei, îşi plecă fruntea pe braţ, ca şi cum ar fi vrut să doarmă, si plânse în taină.

Rămâneţi cu bine, voi munţilor, ce răsăriţi din adâncuri de ape, ridicându-vă fruntea înspre cer; voi, popor de vârfuri neegale, cu chipul săpat adînc în mintea celuia care a crescut la sânul vostru, tot aşa de adînc, ca şi chipurile celor mai dragi prieteni; voi, torenţi, pe care s'a deprins să vă cunoască după văjăitul vostru, aşa precum îşi cunoaşte căsenii după tremurarea glasului; rămâneţi cu bine, albe sate, presărate pe povârnişul muntelui, ca turmele de oi, ce pasc risipite prin păşune: rămâneţi cu bine... Ce dureros e pasul aceluia, care după ce-a crescut la sânul vostru, vă lasă şi porneşte în pribejie! Chiar în închipuirea aceluia, care vă lasă de bună voe, ademenit de nădejdea de-a face aiurea avere, visurile de îmbogăţire îşi pierd, în clipa aceea, din farmecul şi din strălucirea lor; el se miră chiar cum de-a putut să se hotărească pentru un asemenea pas, şi s'ar întoarce atunci îndărăt, dacă nu s'ar gândi, că într'o zi se va întoarce acasă încărcat de avuţii. Cu cât înaintează mai mult spre câmpie, ochiul lui se întoarce tot mai scârbit şi mai obosit, în faţa acelei întinderi monotone; aerul îi pare stătut şi 'năbuşitor; pătrunde apoi trist şi aurit în oraşele sgomotoase; casele înghesuite una într'alta, uliţele care se încrucişează, totul parcă-i înăbuşe răsuflarea; şi 'nfaţa clădirilor, care înminunează pe străin, gândul lui, mânat de-un dor nepotolit, sboară în urmă spre vatra satului lui, spre căsuţa, pe care şi-a pus ochii încă de mult, şi pe care el nădejdueşte s'o cumpere, când se va întoarce odată bogat, iarăşi la sânul munţilor săi.

Dar ea, care nu-şi mânase dincolo de zarea munţilor, nici măcar o năzuinţă cât de fugară, ea, care-şi făurise visurile viitorului ei, numai şi numai la sânul lor, şi totuşi e svărlită acum de-o putere vrăşmaşe, pe drumuri străine!

Ea smulsă deodată din mijlocul celor mai dragi deprinderi sdruncinată în cele mai dragi speranţe ale ei, părăseşte acum munţii aceia, pentruca să plece în căutarea altora necunoscuţi,

pe cari n'a dorit niciodată să-i cunoască, și fără să poată măcar să cugete, la un soroc de întoarcere!

Rămâi cu bine, leagăn părințesc, în care șezând de atâtea ori frământată de-un gând ascuns, se deprinsese să deosebească de sgomotul pașilor tutulora, sgomotul unui paș, pe care-l aștepta cuprinsă de-un fior tainic. Rămâi cu bine, și tu casă străină, casă privită de-atâtea ori pe furiș, și cu obrazii aprinși de rușine, casă, din care închipuirea ei făurise un sălaș liniștit și trainic, de soție credincioasă. Rămâi cu bine, biserică, unde sufletul ei s'a înseninat de atâtea ori, cântând laude lui D-zeu, unde se făgăduise și se pusese la cale slujba sfântă a unei taine, unde ascunsa năzuință a inimii sale trebuia să fie binecuvântată în chip sărbătoresc, și unde dragostea ei, trebuia să fie sfințită și statornicită; rămâi cu bine.

Cam acestea erau gândurile care năpădiseră în sufletul Luciei, și tot cam aceleași trebuie să fi fost și cele cari răsăriseră în sufletul celorlaltii doi pribegi, în vreme ce barca plutia, mereu apropiindu-se de țărmul drept al Addei.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Trad. D. Tomescu.

Intre două lumi culturale.

— Studii din istoria luptelor bisericei române. —

Dositei patriarhul Ierusalimului † 1707.

(Urmare și fine).

Grama ¹ nu crede, cumcă Patriarhul să fi stăpânit intrâta limba noastră ca să fi fost în stare să scrie românește instrucțiunea menționată. Va fi scris'o grecește și o va fi prefăcut'o cineva pe românie. Eu eară așa socotesc, mai vârtos

¹ Ist. bis. unit. pag. 83 nota 2. Grama dr. »Foea bisericească« Blaj, 1883 pag. 184. ... patriarhului din Constantinopolea.... »nu îi trebuesc nici romîni, nici bulgari, nici sîrbi, dar apoi nici ortodoxi, nici neortodoxi, nici catolici, nici necatolici, ci numai și numai greci.«

pentru înprejurarea, că de iscălit au iscălit'o greceşte: Dositheos elèò theou Patriarchès pàsès Palaistinès.

Atanasie semnează »Atanasie Episcopul țării Ardealului.«

Contrar cu socotințele de până aci, cumcă instrucțiunea aceasta ar fi fost anume gătită pentru Atanasie, Nilles susține, cumcă e scoasă din cartea lui Dositei »scutul credinței ortodoxe,« scrisă mai de mult și aprobată de sinodul de Ierusalim la 1672.

Acest sinod fu celebrat începând din 16 Martie 1672, din prilejul renoirii și consacrării bisericii din Vitleem; obiectul principal i-a fost de a dovedi, cumcă biserica orientală nu profesează credința calvină și că Chirilă Lucaris, fostul patriarh de Constantinopol pe nedreptul a fost bănuț de calvinizator.

Incheerile acestui sinod sub raport simbolic sunt de o extremă importanță, pentrucă ele formează baza și marginea până unde poate merge biserica ortodoxă orientală, intru încercările unei eventuale uniri cu biserica protestantă.

Aceasta se vede și de acolo, că la 1723, biserica anglicană a propus orientalilor o unire cu ei. Atuncea orientalii au declarat, ca »conditio sine qua non« pentru unire, tocmai decretul laudatului sinod³ de Ierusalim.

E celebru sinodul de Ierusalim, în special și pentru biserica română din regatul românesc, căci acum de curând s'a arătat prin dl C. Erbiceanu, în ședința din 9 April 1904, a Academiei române din București, cumcă la acest sinod a luat parte și un reprezentant al bisericei române.

Prin anii 1874, teologii protestanți și orientali au ținut la Bonn o adunare în care s'a deliberat din nou unirea acestor două biserici. Au fost de față teologi: greci, ruși, români, sârbi, vechi catolici, în frunte cu faimosul teolog Ignatie Döllinger. Din partea românilor s'a ilustrat la acel sfat învățatul

³ I-c 150, 154 nota 1; 194 nota 2.

³ Sinodul de Ierusalim e descris de Melhisedec în opul »Bis. ortod. în luptă cu protestantismul, București. 1890, pag 79—116 finea. VII. Dragomir Demetrescu »Biserica creștină ortodoxă de răsărit și biserica anglicană« în rev. »Bis. și școala« Arad nr. 30 ex 1907.

episcop al Romanului Melhisedec. Mai numeroşi erau anglicanii, întră cari purta cuvântul un episcop al lor, cu titlul »de Gibraltar.«⁴

Din toată osteneala fireşte că s'a ales nimica, ca totdeauna. Protestanţii nu au contemplat o unire sinceră, ci ceva curios. Un fel de alianţă externă, a bunăoară ca cea închipuită şi zugrăvită de d-l Nicolae Densuşan, în »independenţa bisericească a mitropoliei române de Alba-Iulia«. Braşov 1893.

Insemnăm încă, cumcă fantoma unei astfel de »uniri neunite,« nu a încetat, ci şi acum ispiteşte în vis. În anul 1904 ziarele eărăşi inregistrau poveşti despre încercările de a se uni bisericile de aşa, că fie care religie să şi menţină ale sale şi totuşi să fie toate numai una.

Cestiunea unirii bisericilor creştine e tema unui viitor, şi încă a unui viitor foarte îndepărtat. Trebuie să-i premergeă mari evoluţiuni sociale şi politice, şi atunci, şi numai atunci va putea fi în adevăr actuală întrebarea păcii eterne, pe temeiul comunizmului religios, pentrucă atunci să va ridica dela mijloc laturea politică, mândria şi rivalitatea naţională, piedece foarte serioase, în calea unirii duhovniceşti.

Patriahul Dositei a venit şi în Ardeal,⁵ pentru a aduna elemozină şi a-şi vinde indulgenţele.⁶ El⁶a mijlocit la patriarhatul din Constantinopol şi la mitropolitul din Muntenia, ca Atanasie şi cei ce au îmbrăţosat unirea să fie anatemizaţi.⁷

⁴ Melhisedec tractatul »despre cinstirea şi închinarea icoanelor« în rev. »bis. ortod. rom.« anul 1890 fasc. I pag. 31.

⁵ Lupas János »az erdélyi g. kel. egyház és a vallás unió.« pg. 31.

⁶ Bian în monumentală sa bibliografie tom II. fasc I pg. 84 şi 108, aminteşte de o volantă românească, apoi de una slavonă. Cea română e tipărită în 1745 la Bucureşti prin Silvestru patriarh de Antiohia, titlul e »carte de iertarea păcatelor.« Cea slavonă e tipărită în Bucureşti la 1749 prin Partenie patriarh de Ierusalim ambele se păstrează la Academia română din Bucureşti. Oare acestea »volante«, nu sunt identice cu cărţile de iertăciune, de cari pomeneşte Şincai? Pe timpul lui Dozitei acestea cărţi poate erau numai scrise, ori ca tipărite în I ediţie.

⁷ Nilles 343, 344, 194, 105 nota 2, 13, 14, 318, 268, 267, 265, 245, 150, 151, 154.

Despre petrecerea lui Dozitei în Ardeal eată ce a însemnat meritosul nostru Şincal⁸ în cronica sa la anul 1701. »...eară mai ales Dozitei patriarhul Ierusalimului şi el grec fiind, carele venise în Ardeal, la Braşov, cât să ceară milă dela creştini, cât să-şi vindă indulgenţile, sau ertările de păcate, de cari şi tata meu Ioan Şincal îşi cumperase una cu 40 de lei, ca să i-se pună pe pept. când se va astruca, dară eu n'am lăsat să i-se pună, bine stiind că darul lui Dumnezeu nu se poate vinde pe bani. Acatolicii, zic grecii, şi mai vârtos numitul Dozitei atâta au desmântat pe românii din ţara Bârsei şi dela Haţeg de s'au lăsat de unire, dară cei dela Haţeg earăşi s'au întors la dânsa prin dojenirea mitropolitului Atanasie, ci cei din ţara Bârsei au remas pri.ţi şi multă gâlceavă s'au făcut. — Văzându-le mitropolitul Atanasie au scris lui Dositei, să încete dela învrăjbirea românilor sau să easă din ţară, dară el necum să fie încetat, ci încă a bârfit înaintea norodului, că Atanasie prin unire a perdut darul arhieriei; pentru care bârfeală Atanasie a scris şi la împărătie şi la patriarhul din Târgrad, carele au răspuns: că Dozitei numai în Palestina are putere de patriarh, eară nu şi preste Dunăre.⁹ Apoi dela împărătie a venit poruncă, ca Dozitei să se scoată din Ardeal, care poruncă înţălegându-o Dozitei, a luat-o pe picior şi a trecut în ţara muntenească, de unde şi venise, cum am auzit din tata meu, cel mai sus pomenit.«

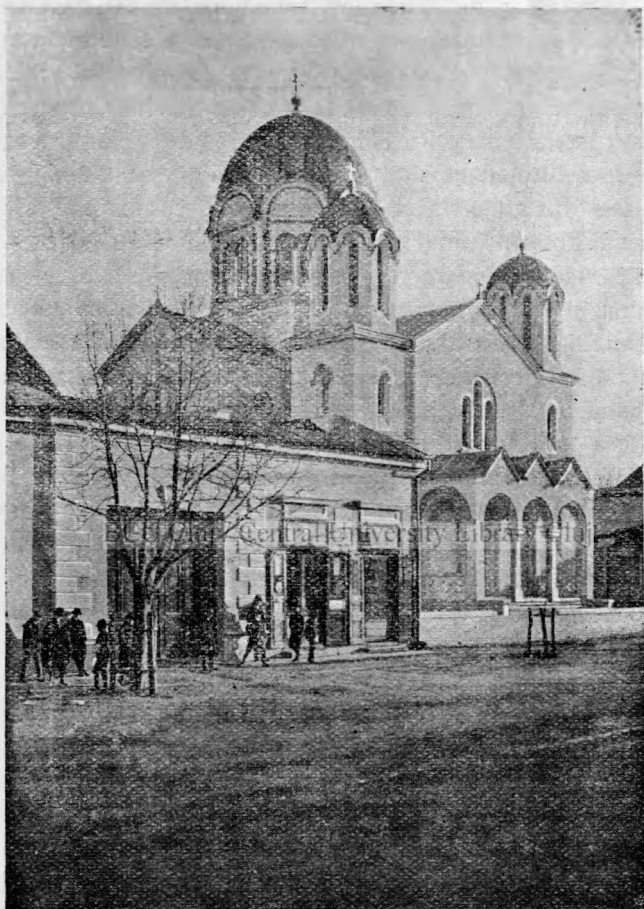
Fixăm aici ca de încheere epistola din Noemvrie 1701. care a întreprat'o Dozitei cătră Atanasie. Aceasta epistolă a descoperit'o d-l Erbicean şi a întors'o din grecie pe limba română. A fost publicată în 1891,¹⁰ dar în literatura bisericasca »de dincoace« până azi nime nu a făcut menţiune despre ea.

⁸ Cipar acte frag. 261. 252. Cnf. şi Bunea »Cestiuni.« »Unirea« 1894 pg. 188.

⁹ Nu numai Dozitei, dar şi alţi prelaţi greci treceau munţii şi veneau în Ardeal pentru a colecta bani şi a deprinde acte pontificali. Patriarhul Constantinopolei Partenie, cere scuze la imperatul Ferdinand III pentru acestea şi spune în 17 Iul. 1649, că, excursiunile să fac pe nedreptul şi fără auctorizarea lui, Harmuzaki docum. Bucureşti 1882. vol IV. pg. 706—708

¹⁰ Revista »Bis. ortod. rom.« Bucureşti. 1891, nr. IX pg. 691—696.

Originalul grecesc se conservă în București, la Academia română, ia nr. 605.

Noua Biserică românească din Gherla.

»Domnia-ta Chir Atanasie îți amintești că ai venit în Valahia, și ai căutat să te faci Mitropolit în aceste părți, îți amintești că te am înțales că ești om rău și inima ta nu era dreaptă cătră Dumnezeu. Și au trecut în deajuns timp și ai

umblat cu rugăciuni și în urmă cu făgăduinți de altele și cu jurăminte înfricoșate ne ai mișcat și pe noi și pe ceilalți de te am ales arhieru; și în sfârșit te ai hirotonisit cu cinste și te ai îmbrățoșat de cătră toți mai mult de cât ți-se cuvenia. Ai mărturisit înaintea Ingerilor și arhangelilor și însuși alui Dumnezeu, celui ce este peste toate, că vei păzi credința în sfinții părinți și în sf. Biserica Catolică a lui Cristos. Mai în urmă ai scris cătră Preasfințitul Mitropolit al Ungro-Vlachiei, cel ce te-a hirotonisit și ai cerut permisiune să mânânci carne, iar noue ne ai scris și ai cerut voe ca la o liturgie să hirotonisești mai mulți presbiteri și mai mulți diaconi. Apoi a venit aicea un oare-care tânăr și ne-a spus, că te-a văzut în Viena și ai liturghisit cu Cardinalul și cu alți papistași, și de doauă ori în aceeași liturgie papistășească ai abjurat Biserica Orientală, care este aceasta: că ai abjurat sfânta Biserică Catolică și apostolică a lui Cristos, și ai mărturisit Biserica Romană, adică cea particulară și papistășească, adică pe cea schismatică și în fine eretică. Am auzit, că te-ai întors în Transilvania și te-ai pus într'o trăsură cu șase cai și înaintea ta aprindeau lumini, ai adunat pe preoți și le ai făgăduit libertate (ertare) de dări, și și alte lucruri lumești, numai să se facă Uniți, care este tot una cu a se face deosebiți de Dumnezeu și uniți cu antichristul Papa, și așa te-ai făcut din păstor lup, pentru că oile le iei din staulul lui Cristos și le arunci în gura diavolului. Pe când trebuia la vreme de nevoe să te arăți cu bărbăție, apărător al sfintei credințe și să încurajezi turma cu cuvântul și cu fapta, ca în tot chipul să fugă de papistașii vrăjmași ai crucei lui Cristos. Te-ai făcut începătorul răutății, conducătorul perzării, vrăjmaș al sfinților părinți și străin și apostat pe față al Sfintei Biserice, a lui Christos. Acestea înțelegându-le, Noi te plângem și te jelim mai mult de cât au plâns Sf. Pavel pe galateni și și dumnezeescul Chrisostom pe amicul seu Theodor. Sperând însă și admitând întoarcerea ta cătră bine îți scriem cuvintele ce le au scris Sfântul Pavel cătră galateni. Acela a zis cătră Galatenii! »Fiilor, pe cari iarăși vă plâng, până ce se va formă în voi Christos.« Iar eu îți zic: Fiule Atanasie, pe care iarăși te plâng, până ce se va forma în tine Christos, vină-ți

În sine, nu te teme de jurămintele ce ai făcut în Viena, ci te înfricoșază de acelea pe care le ai făcut când te ai hirotonit arhieru, nu te teme să lași minciuna, ci te spaimântă să nu mori în afară de adevăr, nu ești copil mic; cugetă că cele ale Latinilor sunt novisme sunt chismatice, sunt false, sunt înșălătoare, sunt străine de învățătura Sfintei Evanghelii și Sfinților Părinți. Vezi scrisoarea obstească ce am scris celor de acolo și înțelege din ea, că papistașii sunt străini de Biserica lui Christos, și cu toate că vorbesc multe plăcute, posibile, cu puterea înțelepciunii lumi acesteia, dar dacă cugeți bine afli, că toate sunt novațiuni, și toate neasemenea cu credința apostolică și părintească și spusă Bisericii Universale a lui Christos; nu te teme de desonoare pentru ca să te onorezi în împărăția ceriului, nu te spaimânta de suferințele lumești și chiar de moarte, pentru a te ferici în împărăția lui Christos. Sfântul Dionisie Patriarhul Alexandriei a scris cătră Novat făcându-se începătorul ereziei, să se întoarcă de unde a eșit adică la Biserica Ortodoxă și să-i învețe și pe aceia pe care i-a înșălat să se întoarcă și aceia la Biserica Ortodoxă. Scrie-le și aceasta, că de nu te vor asculta cei înșălați ca să se întoarcă la Biserica Ortodoxă, tu caută și-ți mântuește sufletul teu. Noi îți spunem ție Chir Atanasie, dacă vei întoarce la Biserica ortodoxă pe acei ce s'au înșălat din cauza ta, este foarte bine; iar de nu, caută și mântue sufletul tău; și dacă voesc aceia să remăe în papistașim ei vor vedea; tu îngrijeștete să vii în starea ta de mal nainté și să fi episcop ortodox și adevărat episcop și să te îngrijești de aceia ce sunt în ortodoxie, ca să remăie în ea neturburați«. Noemvrie 1701.

Dr. Stefan Pop.

Din bătrâni.

În Streja, (com. Albei-de-jos.) la biserică, se află o evanghelie veche tipărită 1682. Pe ea se află o însemnare din 1684, de următorul cuprins:

Aceste două cărți românești evanglia și aplū trimisule-au Prealuminatul și milostivul Domn Jo Șerban Voevod Domnul țării rumânești prin mâna preaos Vintului Părinte Sava

Veștemeanul și le au dat Bisericei în *Daia* să fie Mariei Sale pomeană neuitată în veaci și nime pe bani să nu le vînză au de la biserică să le înstreineze această pomeană la biserică în veaci.«

Câteva cuvinte despre traduceri.

S'a făcut vorbă, mai în Toamnă, în o revistă literară de dincolo, și mai pe urmă și în aceasta revistă, despre cum se fac la noi traduceri, în ziua de astăzi.

Le fac străinii, de dragul câștigului.

Face parale, pe traduceri, tălmăcitorul (adecă: stălcitorul) străin și el, ori oameni de-ai noștri, neisprăviți, cari lucrează cu gândul la pungă și câștigă, mai ales, întreprinzătorul care comandă și vinde marfa ieșită din »fabrica de traduceri.« Cea ce ne dau ei, este vrednic de gândurile cu cari lucrează. Una însă, stă mai presus de toate: câștigă ei — pierdem noi, pierde neamul. Și e pierdere neasămănat de mare.

În vremea din urmă, doar, de se mai începe o mișcare cinstită pe acest tărâm. Ici, un institut de editură, cu gânduri cinstite, creștinești, scoate la iveală cărți, care încă, aduse pe românește de cutare scriitor recunoscut, — colo, se lucră acum tot cu asemenea gânduri și ținte: cinstirea scriitorului din care se traduce, cinstirea limbii în care se scoate și folosul intelectual și moral prin înfățișarea frumosului vecinic, cuprins în opera autorului străin.

Asta se face dincolo, în țară.

Cum se traduce la noi, în Ardeal?

Înțelege toată lumea cuminte, folosul traducerilor bine; nu mai e nevoie de vorbă multă.

Se impune, așadară, să ne întrebăm, cu tot dinadinsul, dacă se lucrează și la noi ceva în direcția aceasta, cum se lucrează, cu ce folos, și cât? E o chestie mare asta, care e de actualitate ori și când, și dacă nu s'a luat în seamă pân'acum, socotim, că nu ar fi lucru de nimica, să se vânture puțin prin

graiul publicațiilor noastre, ca să se poată îndrepta, cea ce se face greșit, în spre binele culturii noastre, a mântuitoarei culturi.

Câteva zile în urmă »Luceafărul« scoate la iveală o traducere, făcută de un cuvios călugăr, și luminează pe cum se cade această carte tipărită în anul Domnului una-mie-noauă sute și șase, în o limbă, pe care nu a vorbit-o neamul nostru nici odată.

Un bun început.

Ne gândim, mai departe, că la noi traduceri de literatură pură sunt mai puține; nu greșim când zicem rari.

Traducerile în Ardeal le-au făcut mai mult preoții și le fac mare parte și astăzi. Traducerile negustorești se pomenesc mai rar.

Am zis că traduc preoții. Ei traduc cărți pentru trebuințele bisericesti ori dau pe românește învățături pentru lumea credincioasă. Gândurile lor sânt curate. Când vorbim deci despre traduceri lor, nu ne mai oprim la gândurile cu cari le fac, și cum le fac, cum isbutesc să pună pe românește fondul străin.

Mai ales că s'au trecut acum bunele vremuri ale lui Clain, traducătorul de Biblie, când nu se punea mâna pe peană — lasă că mai rar se știa pune — de cât de oameni cu adevărat mari cărturari, cari cunoșteau limba obștii, pentru cari scriau, și ei ne-au lăsat traduceri vrednice de ei.

Iată, pentruce talmăcește, cuvioșul călugăr, dela mănăstirea Blajului, Samuil Clain, Biblia: »Scriptura sfântă, care cu cuvânt Elinesc și Biblia se zice, de pre limba Elinească, din izvorul celor șapte-zeci de Dascăli, românește talmăcită, la anul 1688 în București sau fost tipărit, dar cu foarte întunecată așezare și întocmire a graiului românesc, și mult osebit de vorba cea, de acum obicinuită și mai ales de graiul și stilul din cărțile Bisericești, care în toate Bisericile românești se cetesc, și pentru acea pretutindenea, tuturor, și de toți iaste cunoscut și înțeles, cât acea talmăcire acei bibliei mai pre multe locuri neplăcută urechilor auzitorilor iaste, și foarte cu anevoie de înțeles, ba pe altele locuri tocma fără de înțeles iaste, care lucru cu mare pagubă sufletească era neamului și Bisericii Românilor«.

Și e cunoscută, celor cari răsfoiesc, sau au răsfoit, această carte, limba mlădioasă, dulceagă, a cuviosului, mare învățat, de pe vremuri.

Așa făceau preoții traduceri atunci.

Acum? Și bune; — mai multe rele.

Gânduri curate sunt și acum. Întâlnim aceiaș răvnă și ținte luminoase ca și atunci și ies traduceri bune, dar — multe rele, cari nu aduc folos, nu pot se aduca.

Le fac de multeori oameni, cari au curaj, au voie de lucru, dar — nu stăpănesc, cel mai mare meșteșug — neapărat aici — meșteșugul limbii.

Dă traduceri bune, uneori, — Societatea »Clain« a teol. din Blaj. De aici însă, avem dreptul să cerem cea mai îngrijită limbă românească.

Bune traduceri, cele mai bune ce se dau astăzi, de acest feliu, sunt acelea pe cari le dă păr. Dăianu, om de peană. Aceste aduc folos.

Când scriu șirele acestea, am dinainte, două cărți, tipărite frumos, cărți de predici, ale unui vestit orator francez («traduse prin — ».) Le răsfoiesc mult, și la sfârșit trebuie să mă mângâi cu cuvintele traducătorului, din prefață:

— »Dar vai! chiar și acest cuvânt divin, predat poporului flămând și setos de dânsul întrun mod sarbăd, plictisitor, fără nici o unchiune sufletească, își poate perde efectul dorit.«

Adevărat, nu m'am ales cu nici »o unchiune sufletească«.

Și să se însemne, cărțile acestea sunt menite să se răspândească printre preoțimea celei mai periclitare, de a se instrăina, părți din românimă. Alt feliu, nu am văzut să se fi făcut vorbă mai multă, despre aceste cărți. (Doar în »Păstorul sufletesc«) Se știe, în cercuri mai largi, că avem pe Massilon în românește?

Dar ne-am cam depărtat dela gândul cu care am început a scrie.

Am cerut și cerem, să se țină seamă de chipul cum se fac traduceri la noi, să se scoată, cu dinadinsul, la iveală greșelile, ca să vie îndreptarea, tocmai fiindcă se mai dă din când în când și de minuni ca cea aflată de »Luceafărul«.

Mai ales să se țină seamă de traduceri, cari se fac pentru trăbunțele bisericii și a vieții creștinești, cari sunt me-nite să se răspândească mai tare, și să rămână.

O mare chestie culturală este aceasta, care cere luarea aminte a celor, cari sunt chemați, pot și trăbue, să se ocupe de dânsa.

Al. M.

Ingropare.

Un vânt de miază-noapte bate afară,
Foi galbene se scutură'n grădină;
De nori răsleți, fugari, e zarea plină...

BCU Cluj / Central University Library Cluj

O jale veche mă cuprinde iară...
De ce? Așa-i doar rândul nimicirii,
Așa se'ntoarce foaia'n cartea firii!

De unde dar aceasta 'nduioșare?
Ori doar s'aude-un plâns, vre-o doină lină,
Ce-o cântă frunza moartă și-o suspină?...

Tresar... O undă lină de cântare,
Și-un glas, ca și de clopot de vecerne...
Si frunza mai domol acum s'așterne!...

Se deslușește... »Sfinte făr' de moarte,
Indură-te spre noi!...« Cum bate vântul
Și vâjăe... abea s'aude cântul...

Ca o doinire lină, de departe..
 Cântarea crește iar' și scade iară
 Până'ntr'u'n timp ș'apoi... îl îngropară.

Ș'in suflet îmi resună 'n taină șoapte;
 »...Iar' omul e ca iarba 'n traiul lui,
 Zilele lui, ca floarea câmpului!...«

... Afară bate-un vânt de miazănoate,
 Foi galbene se scutură'n cărare,
 Șoptind o doină lină... de 'ngropare.

Clerici și laici.

— De Episcopul Prohászka. —

Biserica apostolică este caracterizată prin frățietate, și lauda cea mai mare a bisericii lui Christos este, că a fost comunitatea unor frați iubitori, până atunci, când evoluția generală și masele inerte nu au slăbit simțul solidarității acesteia frățești. Chemarea apostolică, ca organizație de drept, încă nu crease forme istorice; și dreptul canonic odihnea ca în fașe, în elementele dreptului divin. Mai târziu însă și biserica apostolică a luat asupra sa formele dezvoltării istorice, și roadele acestei dezvoltări ulterioare sunt, între altele, ordinele călugărești. Aceste formațiuni istorice — cum ziceam mai sus — trebuie să le respectăm și iubim, și trebuie să ne nisuiim într'acolo, ca ele de fapt să răspundă chemării lor mari și cerințelor timpului.

Ori cum ar fi înse formalismul introdus de evoluția istorică, spiritul cel vechiu, iubirea lui Christos, prețuirea reciprocă, cu un cuvânt, simțul frățietății sincere și adevărate nu e iertat să se schimbe nici când.

În creștinătate laicii nu sunt un element profan, de care clericii să se înfioreze; cei căsătoriți nu sunt ceva necurat, la cari fecioara din mănăstire să privească cu dispreț compătitor;

nu! noi toți suntem membrii bisericii, după cuvântul Apostolului: »sfinți« »popor ales« »preoție împărătească« toți suntem mădularele trupului tainic al lui Christos și ca preoțime regală suntem chemați, ca să facem apostolie, să zelăm, să întoarcem, să creștem, să învățăm; mai ales în lumea de azi avem această chemare când desvoltarea generală ese din cadrele obicnuite a păstoririi sufletești, și precum este cu neputință, ca în orașe parochul și capelanii sei să satisfacă lipsele sufletești alor 20, 30, 40 de mii de oameni, tocmai așa e de lipsă ca și »frații« toți să fie zeloși a umbla și ajuta în slujba preoției împărătești. E de lipsă de sigur, ca »frații« să se știe vără în casamatele de chirie a bulevardurilor, în locuințele din pivniți, ca și în cele de sub streșinile înalte, în tocmai cum sclavii creștini să vâriau în Roma prin tepidariile »insulelor«, prin »triclunii« ba chiar prin carcerile »fraților« sei. —

Fie dar toți frați, laici și clerici, călugăriți și căsătoriți, fie toți apostoli, profeți, învățători, nu în puterea ordului, ci în puterea spiritului, ce arde cu flacări în lăuntru lor, și laicii să nu se mai simtă în biserică numai creștini de a doua mână.

În contra concepțiunii de a împărți pe membri bisericii în creștini de rândul întâiu și rândul al doilea, trebuie să pășim cu toată hotărârea, pentrucă e venin și moarte, veninul interesării și moartea zelului creștinesc. Unde e pornire a se forma creștini de a doua mână, acolo Evangelia a lunecat de pe apele vii ale Iordanului în valul mării moarte; acolo cărțile sfântului Pavel de bună seamă sună așa de înfundat și de slăbite, ca și când sar ceti într-o pivniță mucegăită. Creștinii de acest fel nu se simt *acasă* în biserică, și dacă mai și mărturisesc, că aceasta e și casa lor, ei se poartă ca și când locul lor ar fi înderăpt, pe lângă ușă; ei nu se știu însufleți, colea cum se cuvine, pentru casa aceasta și comorile ei; — repeșesc, nu că doară după drept n'ar fi și a lor, ci pentru că s'a făcut modă, că toate acestea sunt a preoților, averea popilor, treaba popilor; a popilor, călugărilor, călugărițelor.

În simțirea și atitudinea aceasta constatăm o mare decădere față cu puterea străveche a creștinismului și față cu spiritul din epistolele sfântului Pavel. Și multe din miseriile noastre

de fapt oare nu aci își au pricina și isvorul? Trebuie să secăm acest isvor de înveninare! Biserica, luptând pe marea sbiciuită de valuri a veacului al XX, are lipsă de milioane și milioane de inimi și de două ori atâtea mâni, are lipsă de vechiul spirit apustolic, care să aducă la solidaritate, și clerul, și poporul, și pe călugăriți, și pe căsătoriti, bărbați și femei, și în sufletul tuturor să se valideze puterea frățietății. Avem lipsă de o apropiere a clericilor și laicilor; avem în lipsă de o corectă aprecierea a vieții călugărești și acelei mirenești, de o apreciere care să ne ridice pe toți și să dea directivă potrivită însușirilor și ostenelelor noastre.

Lămurirea și orientarea aceasta vreau să o încerc eu aici.

Noi toți suntem frați. Toți, preoți, mireni, eremiți, soldați, comercianți, călugărițe, toți și toate, avem acelaș scop: scopul cel din urmă, viața cea veșnică. Ear scopul cel nemijlocit, la la care lucrăm aici pe pământ, este viața creștinească după modelul dat de Christos. În privința aceasta nici o deosebire între noi. Unde este suflet, unde este conștiință, acolo priveliștea ni-se deschide spre viața dumnezească, fie că o privim din celula unei mănăstiri, fie din camera copiilor unei familii. Ne asemănăm și întru ceea că viața nu e desăvârșită, ci se pregătește, se lucrează la desăvârșirea ei, în mănăstire în tocmai, ca și în atelierul lucrătorilor, ca și în cercul familiar. Da, viața cea după Christos nu e gata, ci se pregătește; munca de pregătire neașteaptă pe nnul fiește care, ca pe ori ce ziler, pe bărbatul de lume întocmai ca și pe locuitorul unui schit.

Ear creștinătatea este tocmai acea *comunitate*, în care acest unic scop și ideal comun ne hrănește și ne entusiasmează, este *comuna*, în care curge neconținut lucrarea lui Christos pentru alcătuirea vieții dumnezești, curge renașterea, curățirea, nobilitarea, cu un cuvânt curge neconținut procesul schimbării la față. Schimbarea la față pentru toți de o potrivă.

Nu sunt dară două creștinătăți, după cum nu sunt două feluri de scopuri, nu sunt două feluri de Christos; nu sunt două biserici, dintre cari una a clericilor, alta a laicilor, — una a celor din mănăstire, alta a celor din lume. Nu are Christos

doue biserici, dintre cari una să fie a celor desăvârșiți, alta a celor nedesăvârșiți. Aceasta e o eroare. Toți și pretutindenea putem trăii viață după Christos; în aceasta viață toți și pretutindenea ne putem cufundă; pe terenul acesta cehurile. ordinele și privilegiile nu au loc. Tuturor ne sună cuvântul Mântuitorului: Cel ce face voia Tatălui meu va intra în împărăția ceriului. Și earăși: voia Tatălui meu este să fiți sfinți. După cum au fost, și sunt, pretutindenea, în toate straturile vieții sociale și în toate câmpiile muncii suflete după Christos, au fost și sunt sfinți în toate chemările vieții omenești. De aci vine că unii se fac mai sfinți în lume, decât alții la mănăstire; că unii se pot mântui în lume, pe când alții se osândesc în cler. În puterea acestei lămuriri fiește carele trebuie să privească cu încredere în Domnul și trebuie să simțească, cum că Dumnezeu, în ori ce stare am fi, așteaptă de la noi să trăim întreagă acea viață sfântă pe care Christos a trăit-o înaintea noastră, Nu suntem noi nici profani, nici creștini de a doua mână; nu-i permis să ne oprim în tinda raiului; la ce tindă, când Christos e întreg al nostru? Nu trebuie să ne cufundăm nici de cât, că nu suntem în erarhia bisericii, că suntem preoți sau episcopi, că trăim în mănăstire, voi toți sunteți frați zice Domnul, scopul vostru e același, măestrul vostru acela, comoara vieții e aceeaș, una și aceea, Christos și darul lui desvoltat într'o viață frumoasă.

Pe temelia acestei frățietăți, și în conunitatea sfântă a acestor scopuri nu este nici o monotonie omorătoare de suflet, din contră e o mare deosebire în cărările și mijloacele vieții împrejurările vieții deschid alte și alte căi și ne îndreaptă la aparența în diferite direcțiuni. Sunt adecă suflete, cari după toate împrejurările vieții se pun în slujba lucrării sufletului în mănăstire, sau își iau de chemare îngrijirea sufletului altora, în cler, pe când alții, mirenii trăiesc viață lumească, aceste cariere să deosebesc nu în privința scopului și a mijloacelor, ci spre ale caracteriza ne-am obicinuit a zice, că unii urmează sfaturile evangelice, ear alții să nizuiesc pe calea poruncilor spre o viață creștinească. Scopul și la unii și la alții este viața, sfaturile și poruncile sunt chipuri de mijloace. Mireanul și că-

Iugărul deopotrivă trebuie să-şi cultive sufletul, să se roage, să mediteze, să deprindă abnegaţiunea, să folosească sfintele taine şi să iubească pe deaproapele faptic; dar toate acestea sunt numai mijloace, mijloace cari preţuesc atâta cât ajută scopului. De aceea ne rugăm, ne cuminecăm şi postim, de aceea ne înfrânăm pornirile, ca să trăim în dragostea şi prin dragostea lui Christos. Ce ne-ar folosi chemarea, poziţia şi rolul în societate, ce ne-ar folosi ocuparea cu lucruri şi toate acele multe mijloace, dacă nu ne ajungem scopul. Ce nebunie ar fi a ne îngânfa pentru mijloacele noastre şi a despreţui pe laici. Dar tot atâta nebunie ar fi a despreţui mijloacele, rugăciunea, sfintele taine, şi a zice că noauă numai scopul ne împune. Nebunie aceasta, nebunie aceea. Iar înţelepciunea ne spune, ca să folosim toate mijloacele spre a fi mai curaţi, mai nobili, mai introduşi în simţămintele lui Isus, ca să facem voia lui Dumnezeu. Mijlocului scopul îi dă preţ, ear formei cuprinsul. Omul modern caută în formă mai multă individualitate, mai multă adânciune şi mai multă simţire lăuntrică; are drept să caute şi să găsească. Acelaşi lucru îl cere şi în religiune, şi să infioară de multele golătăţi. Bine şi face, dar să se şi apuce, ca să facă şi schimbarea de lipsă, în sine, şi alţii. De sigur va putea ajunge; şi fără ştiinţă teologică să poate adânci cu Toma de Kempis; şi fără aschetism propriu îşi poate câştiga evlavie lăuntrică, dar şi trebuie să recunoască, că sfaturile evangelice ajută sufletele potrivite în măsura cea mai mare spre sfinţenie.

Aşa dară viaţa, viaţa,... aceasta este devisa. Nu căutăm sisteme nici formalităţi nici paragrafi, ci viaţă; dorim să trăim viaţa şi s'o deşteptăm întralţii. Toate formele acestui scop slugesc!

Nemăsurat câmp de lucrare să deschide aici, dragostei creştineşti; clerici şi laici îşi pot da mâna întru educarea şi dezvoltarea poporului. Laicii nu pot pătrunde în adâncimea inimilor, în întunecimea sufletelor, unde clericii pot lumina cu darul lui Christos, care se află în sfintele taine; clerul însă nu se poate vârf în ramificaţiile vieţii lumeşti unde ajung laicii. Să se ajute unul pe altul, şi precum unul şi acelaşi scop îl slujeşte fieştecare întru sfinţirea sufletului, asemenea să slu-

jească aceluiaşi scop întru apostolie. Viaţa şi activitatea dezvoltată în acest comunism, după modelul lui Christos, va desfăşura în toţi puterea vechii creştinătăţi şi binecuvântările frăţietăţii. Astfel, nu mai despreţueşte un rând pe celalalt, nu se mai retrage, nu se mai infioară unul de altul; dimpotrivă deşi vor avea deosebite tipuri, vor avea însă acelaşi sânge şi acelaşi spirit.

* * *

Direcţiunile atinse aici ale dispoziţiei creştinilor moderni mi-au fost bătătoare la ochi; direcţiuni, dorinţi, nedumeriri şi cereri, cari sunt proiecţiunile psihologice ale unei lumi schimbate. Nu văd în ele negaţiune, nici atac duşmănesc, cel mult neînţelegeri şi înstrăinări pe care trebuie să le delăturăm la ori ce ocaziune, ca dispoziţia sufletească modernă s'o putem introduce deplin în adevărurile şi viaţa creştinătăţii străvechi şi neschimbate. Să pot înţelege aceste suflete neînţelese, să pot apreţia nedumeririle şi dispoziţiile lor, şi printr'o apropiere, care nu lasă nimic din ceea ce este esenţial, am putea vărsa mare liniştire sufletească, în inimile fiilor epocii şi bisericii noastre.

Această înţelegere şi apreciere este o trăsură indispensabilă a sufletului apostolic, în urma căreia să ştie acomoda; cealaltă trăsură este neschimbat aceeaşi de pe vremea apostolului Pavel, anume, că acomodându-se să dea culturii progresive adevărul şi dragostea creştinească cea veche.

Pe şesul Moldovei.

— Fragment. —

În pânză de negură rece, pâlcul somnoros al lucrătorilor să târăe zgriburit spre lan. În urmă vatavul Georgiţă şi Mihalache. Sfârcul biciului acestui din urmă, loveşte din vreme 'n vreme în o sudalmă, talpa goală a ţaranului rămas mai în urmă. La vaietul lui »Cucoane mă doare, nu da Cucoane«, acesta îl mai arde odată peste braţe, pe când prietenul său abia se ţine pe picioare de răs. Colibile de paie au rămas în

urmă, de abia se mai zăresc. Copii cu cămăși zdrențuite, cu capul și picioarele goale, duc paie din jireada de le aruncă sub pânza căldării clocotitoare. Bucătarul, un Cordunean spătos, mestică din când în când cu un par cirul ferbinte din lăuntru, ai cărui aburi dispar repede în văzduhul rece. În cea dintâi rumeneală de soare ducărașul tras de doi călușei slabi, prizăriți, se pornește a lene cătră lan, la a cărui margine, de deasupra bălții fețele posomorite, negricioase se așează jos pe iarba verde în grupuri răzlețe. Vătaful îi strigă rând pe rând după nume pe căud bucătarul le întinde fălia de mămăligă caldă și peștele sărat.

»Aista i pește? Ne otrăvim oameni buni, pent'u D-zeu Sfântull!« Chipurile oamenilor, năcăjiți se ridică în sus, scrișnind din dinți.

»Ei bine, cucoane, aista-i pește?« Ian, te uită! Și Vasile Lungan desprinde o bucată neagră, putredă.

Cum? Da ce-i aista, și ovreiuil îl lovi cu pumnul în față de sângele îi țâșni pe nas și pe gură. Vătavul Mihalache ridică biciul de piele amenințând ceata flămânzilor.

»Hai! Ați gătit cu mâncarea, porniți?!« Făcând semnul crucii, țăraniil se porniră înainte.

»Ai văzut cum l'a lovit? când i-a arătat peștele, gândești că asta o să se treacă așa? dă Doamne să fie și așa, dar nu cred că o să-și calce pe inimă Lungan!«

Omul se sprigini pe sapă și scutură din cap, neîncrezător. La vreo 300 de pasi spre dreapta lucra Lungan și cu femeia sa, care îl tot muștra necontentit. »N'ai putut tăcea, n'ai putut răbda! Aveam încă vr'o trei zile și mergeam cu D-zeu Sfântull!«

»Ar fi bine să mergi cu D-zeu, măi nevastă, dar mă tem să nu megi cu celalalt!, și Românul se scărpină în cap îngândurat.

»Cine mai știe ce e pe acasă. Cine știe ce or fi făcând băiații Oare să fi cules păpușoiul? De l'zr fi cules, dar cine știe de nu-i încă pe ogor! l-am spus cumnatulni Ilie, că după ce va fi copt să-l strângă și să ni-l pue în coșarul cel de lângă pomi. Dar cine știe ce are și el bietul pe cap, și Lungau trase cu sapa adânc, inghițând suspinul său în sac.

Stropi mari, reci se răspiră de odată din norii groși, măhniți, ce împânziră zarea. »Nare semne să se oprească, pace bună, — ai gătit cu casa. Cine știe ce va fi? Mare e puterea lui D-zeu.«

»La bordeie! İmi faceți numai jac de cartofle! Haid' porniți! și Georgiță îi luă de dinapoi.

Picurile de ploaie se strecurau prin stuful bordeielor de nu erà chip să stai. Băiaţii invăliţi în cojoace şedeau în jurul focului şi-şi încălziu talpile reci. Dincolo sub un şopron de scânduri un moşneag de ja Săveni chinuia struna măhnită a unei scripci. Un băiat de ȱigănaş ȱinea hangul din o cobză veche, furată de la moşul său. Băietanii mai desgheȱaţi ceva de rachiul băut se prinseră pe după umeri la un joc nebun. Erà atâta răs, atâta veselie la acest popor amărât, sărac, aruncat, ne ştie din ce cotloane să-şi câştige un singur ban roş. Încurând se stinse toată lumea dornică de gălăgie. Femeile cu băiaţii de mână ciocneau păharele pline cu rachiu, pe când bărbaţii, pic de apă, frământau pământul. Lungan stătea supărat de o parte şi bătea cu pumnul în masă între cei şapte tovarăşi din satul lui.

»Bine, să-mi deie cu pumnul în faȱă, pentrucă iam spus că ne otrăveşte. Vezi-l cum vinde otrava din poloboc. Noi lucrăm. Banii pentru muncă tot el îi ia. Cu ce mergem acasă!? Cu ce mergeţi, ticăloşilor. şi privi batjocoritor, crunt, grămada de oameni strânsă împrejur.«

— »Jos rachiul, vărsaţi-l, strigă unul din îmbulzeală. Jos cu ovreiu! ne-a otrăvit, ne-a furat, ne-a stors de toate, jos cu ovreiu!«

— Cui nu-i place? — Cine ce vrea să vie la mine să-i dau eu, mugl vătavul Mihalache stărnit din somn, de vuetul golă-nimei şi lovia cu pumnii pe toţi, carii stăteau în cale.

»Vra să zică şi tu ne mânânci, şi tu ne otrăveşti, şi tu eşti iudă, sări drept în faȱă un Ardeean pribeag, şi mi-l aruncă la pământ. În culmea furiei se iviră de odată cei şese ovrei, vătavii de la maşină, de la Stroici. Cu revolverele încărcate în mână, se opriră în mijlocul lor.

— Aha! Şi tu cel cu peştele, vra să zică, tu ai stărnit la bătaie? şi-i îndreptară revolverele spre frunte. În fumul negru cei invăli pe toţi, Lungan se rostogoli, cu falcile sfărâmate la pământ. Pe dâşii mă! Şi muchile vârtoase ale sabelor se'n vârtiră năpraznic pe deasupra ovreilor, sfărâmându-le litvele »Strângeȱivă toţi cele ce aveţi de prin bordeie şi haidem să o pornim...«

* * *

Un nor de fum negru, apbi o mare de limbă de foc în vie întunecimea stranie a nopȱii, care înghiȱise gloata oamenilor flămânzi, săraci, prăpădiţi. Câte un strop rece de ploaie se ră-tăcia prin pătura întunerecului şi le cădea pe faȱa chinuită. Vântul ȱiuiă pustiu prin ierbăriile măhnite, istovite de viaȱă,

Din când în când aducea vro aripă de vânt un miros de paie, de stuh, de fân ars, din spre apusul pe acărui boltă sclipeau fășii înguste de lumină palidă, uneori vioaie, rumână. Freamătul răchiților plângea adânc în adâncul pustiu al inimelor lor. Valurile înstrăinate ale Prutului se sbăteau în bocete înfiorătoare în largul lumii necunoscute. Din când în când se mai amesteca în văjăitul valurilor sale vro frântură de cuvânt, vrun zângănit ascuțit de sapă a norodului ticăloșit, sărac, lipsit pământului ce frământa hleiul câmpiilor necunoscute, umed din marea întins al Moldovei, atât de roditoare, atât de bogate unde undelează valurile de aur ale grâielor, răsărite din sângele strămoșilor vestiți de pe vremea unui Ștefan, a unui Ioan Vodă, despre a cărei mândreață în dulci cântece povestesc valurile repezi, povestesc lumilor necunoscute ale oceanelor...

Sandu. V. Alvirescu.

Credința și știința.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Făcând o revistă asupra produselor literaturii științifice mai nouă sau ascultând prelegerile la scoalele superioare, — e cu neputință a nu observa cum contrastul dintre credință și necredință devine din ce în ce mai acut.

Clasa inteligentă o vedem împărțită în două tabere contrare. De o parte o viață normată de principiile credinței, o alipire neclătită față de adevărurile supranaturale, virtutea entuziasmată pentru viața veșnic fericită — de altă parte negarea a tot ce e »extra experientiam sensibilem«, indiferentism în lucrurile de credință și o păcătoasă nizuintă după plăcerile pe cari le poate tinde viața pământească. Și dacă, după Goethe, în toate timpurile cel mai de căpetenie, sau mai bine zis aproape singurul obiect al istoriei, a fost ciocnirea dintre credință și necredință, timpurile noastre ne prezintă în adevărata-i lumină aceasta ciocnire, mai ales acum, când necredința ni-se prezintă îmbrăcată după moda cea mai nouă, poreclită: știință.

Despre Dumnezeu, suflet, nemurire, nici vorbă nu poate fi — strigă gălăgioasă tabără. Chestia, că oare există Dumnezeu a devenit deja de nepriceput. Scrutarea științifică a trecut deja la ordinea zilei preste această chestie. Numai avem lipsă de Dumnezeu, nici nu putem avea lipsă de el, nici nu am ști, ce să începem cu el. Acel D-zeu care atât de patriarhal a trăit și domnit în întunerecul veacurilor de mijloc, — în lumea de acum, când știința ne-a luat vâlul ce ne acoperea ochii și ne ținea încătușată gândirea, numai are loc între noi. Deasemenea s'a isprăvit cu domnia lui în lumea morală. Legislatorul și judecătorul l-am descoperit deja în internul nostru, și respingem în modul cel mai hotărât ori ce amestec strein în viața noastră morală. Atâta e sigur: noțiunea unui D-zeu în trei persoane a devenit un ce imposibil atât pentru gândirea, cât și pentru simțirea noastră. Sihastrul gârbov sub greutatea anilor, ascuns în întunecoasele visunii ale codrilor seculari, poate adora și mai departe pe D-zeul său, noi însă știm că D-zeu a murit pentruca să nu învie mai mult. (Frankfurter Zeitung 19 Febr. 1902).

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Așa glăsuiesc ei; și cântecul importat din streinătate... el află răsunset mai ales în inimile tinerilor noștri,... așa că astăzi în mii de variații se cântă acelaș cântec: știința nu știe nimic despre D-zeu, ba dela Kant încoace nu odată a documentat, că religiunea e adversară științei. Ear cei ce nu propagă astfel de idei, de multe ori așa trăiesc, cași când ar fi convinși, despre aceea, că credința e în contradicție cu principiile minții sănătoase și cu rezultatele cercetărilor științifice.

Dar oare așa stă lucrul pe cum ni-l prezintă pseudoștiința modernă? Noi suntem sclavii credinței? Credem în existența lui Dumnezeu și atunci când știința ne documentează în mod lămurit că acel D-zeu nu există decât în închipuirea noastră?

Cosmogonia, știința despre formarea lumii, ne învață, că lumea cândva nu a existat, (Braun: »über Kozmogonie...») acum însă vedem că există. De aci naturalminte urmează: 1.) că e o detestabilă neconsecvență faptul, că necredincioșii în numele științei mereu vorbesc despre o evoluțiune fără început; iar 2.) că dacă lumea acuma există, iar cândva nu a existat, oare-

când a început a exista. A început a exista dela sine? S'a făcut pe sine înainte de a exista? A dezvoltat oare care activitate atunci când nu era absolut nimic? Nimic, »nihil« s'a apucat și s'a făcut pe sine »ceva« și încă un ceva atât de minunat? Din nimica s'au format mii de stele, acele colosuri de foc, acărui lumină percurgând o cale de 42.000 mii pe secundă abia ajung până la noi în 12.000 de ani? Toate acestea au sărit din nimica, ca epurile din tufă? Cauză productivă nu a fost, și dintro dată a eșit la iveală ceva?

Geologia, ne prezintă procesul de dezvoltare al pământului. Ea ne învață că pe pământ oare când nu erau decât minerale, petri, lavă, etc. fără plante, fără animale; urmează o epocă, când sunt și animale, înse lipsește omul; într'o epocă, și mai târziu, în sfârșit se ivește și omul. Experiența de toate zilele, științele naturale (Pasteur), filozofia și mintea sănătoasă, ne învață, că din piatră nu-și poate lua origine planta, nici din plantă animalul, nici din animal omul, fiindcă ceea ce esențialiter mai perfect nu-și poate lua originea din ceea ce esențialiter e mai puțin perfect. D. e. planta nu poate da sucreșcenței sale auz, văz, memorie. Aceasta numai darviniștii o au afirmat până ce și cel mai vestit reprezentant al lor, Virchow, a mărturisit că întreg sistemul lor e un ce imposibil. »Tot ce știm despre omul preistoric« zice el — »ne arată că acela era deja homo sapiens. În ultima analiză nu putem propovădui ca rezultat al științei, că omul se derivă dela moimă sau dela alt animal. Proanthropos-ul nu e mai mult obiectul antropologiei. Poate că se mai află și astfel de antropologi, care în vis a văzut ceva proanthropos — treaz însă la așa ceva nu se poate nici gândi. (Vorbirea ținută în Viena 1899). Iar paleontologul Fraas zice: »Părerea că omenimea i-și are originea dela care-va specie a moimelor e cea mai mare prostie pe care o au putut iscodi vreodată despre istoria omenimei, e demnă a fi eternizată în o »nouă ediție a istoriei prostiei omenesti.« (Meffert: Ap. Vorträge II. 214, vezi la Szuszi A. Apologëtika.. p. 150.) Prin urmare dacă planta, animalul, omul, cari oarecând nu au existat — nu s'au putut dezvolta nici unul din altul, nici din altă materie deja existentă, cum au ajuns la existență?

Dela sine? Şi dacă nu şi-au primit existenţa dela sine, dela cine o-au primit?

Biserica din Ufalău-Tâmpăhaza.

Dar se primim ipoteza Kant-Laplace de adevărită de plin — deşi e datoare cu multe lămuriri — totuşi ea nu face nici de cum ca Creatorul să fie de prisos. Nu e destul ca să ne documenteze procesul de dezvoltare al pământului, ci trebuie să ne spună, că de unde este materia lumii? De

unde și din ce cauză s'a pornit atracțiunea primă între particulele acelei materii? De unde și din ce cauze sa pornit rotațiunea lor în jurul unor centre anumite? Cine a statorit centrele acelea, numărul lor și mărimea puterii lor atractive? Pe lângă puterea centripetală cum se explică și puterea cea diametral opusă acesteia? Cine a depus în materia cea moartă legile atracțiunii și a respingerii? Mai trebuie să observăm că: învățătura despre dezvoltarea universului și cea despre creare nici de cum nu se pot substitui împrumutat. Prima exprimă o lege pe sama derivării fenomenelor naturii, a doua însă vorbește despre o cauză. Ar fi o greșală metafizică a presupune că legea ar putea cuprinde locul cauzei. Învățătura despre dezvoltarea lumii nu numai nu combate conceptul creării, ci dimpotrivă îl sprijinește. Ea împinge cugetarea spre un început real, își acesta pretinde o cauză dela sine, care e D-zeu. (Dr. V. Szmigelski: Istoria legii vechi I. p. 4).

Că știința nu e în contradicție cu religiunea ne dovedează faptul, că cei mai de frunte reprezentanți ai științelor naturali, au fost oameni cu frica lui D-zeu. Rumford, Mayer Galvani, Ohm, Foucault, Regnault, Volta, Ampere, Faraday sunt oameni de o adâncă religiositate; Maxocul i-și varsă focul inimii sale în rugăciuni către Atot puternicul zicând: »Doamne, nici nu-mi pasă de mor ori de trăesc; datorința mea e să te iubesc și să-ți, servesc. Darul acesta dela tine îl aștept, Doamne. Pasteur, în distursul sau de recepțiune la Academia franceză, nu se rușinează a cita memorabilele cuvinte a lui Faraday; »Cunoașterea și venerarea lui D-zeu ajung la mintea mea pe căi tot, atât de sigur, cum sunt acelea, pe cari ajungem la cunoașterea adevărurilor de ordine fizică«. Despre el știm, că a murit sărutând crucea și recitând Credeul. (Dr. V. Suci Teolog. dog. fundam. I. p. 15).

Dar să mergem și mai departe. Credinciosul nu se plânge că e »robul credinții«, dimpotrivă necredincioși se întorc, aleargă la aceasta robie dar numai atunci când pământul nu le mai poate îndinde plăcere, când sunt față în față cu moartea nemiloasă. Pe patul de moarte nu-i datina a minții, Ce folos poate avea moribundul, ca împotriva convingerii sale științifice

pe patul morţii, să recunoască de adevărat ceea ce până atunci din »convingere« a combătut şi negat. De aci se vede că necredinţa, în cele mai multe cazuri, e o continuă luptă în contra conştiinţei. Dar să vorbească exemplele.

Ştim cu toţii cine a fost Voltaire. Din frageda-i copilărie până cătră sfârşitul vieţii a fost un duşman neîmpăcat al religiunii. Căzut la pat, i-şi retrace toate blasfemiile şi chiamă preot ca să se mărturisească. Simţindu-se mai bine amână reîntoarcerea la D-zeu. Dar iară cade la pat. De nou chiamă pe preotul Gaultier, dar acum francmazonii nu permit preotului să se apropie de patul muribundului. Biograful lui Voltaire, pe bază de documente istorice autentice, astfel descrie ultimele lui momente: »Sum părăsit de D-zeu şi de oameni, strigă el. — şi apoi întorcându-se spre cei ce-l încungiură, le zice: »în laturi, mergeţi de aci... Voi sunteţi cauza, că am ajuns așa... Frumoasă mărire mi-aţi câştigat...« şi nu odată a chemat în ajutor pe Isus Christos. Dar momentul ultim se apropie. Ca un vermuleţ călcat în picioare, așa se svârcolea muribundul pe patul durerilor sfâşiindu-şi trupul cu unghiile. »Simţesc — strigă el — că mă prinde mâna, care mă duce înaintea Judecătorului D-zeu.« »Iată acolo e Satan, voeşte să mă prindă... văd... văd şi iadul — ah acoperiţi-mă: Apoi goleşte vasul cu apă ce i-se întinde... un strigăt puternic şi cade pe spate, i-se porneşte sângele pe nas şi pe gură... şi Voltaire moare. (W Kreiten: Voltaire . 1878 Ergänzungsheft zu den »Stimmen aus Maria-Lach« 2 Hefte, pg. 376 v. Hirnök 1904. pg. 183)

Schopenhauer, care în decursul întregii sale vieţi şi-a bătut joc de religiune şi a cărui sistem filozofic e cea mai hotărâtă negare a existenţei lui D-zeu, pe patul durerii se roagă, de pe buzele lui se aud cuvintele »D-zeule, D-zeule îndurate spre mine«. Medicul care-l grijia mirându-se îl întreabă: »D-ta crezi în D-zeu?« »O! D-le doctor« răspunde panteistul — »în chinurile morţii nu poate fi omul fără Christos. Dacă mă întram altfel o să trăesc« iar ziua următoare a murit fără a se fi împăcat cu D-zeu.

Littre, învăţăcelul lui Comte şi al doilea măestru al pozitivismului, a purtat o luptă desperată în contra credinţei

În D-zeu și mai ales în contra creștinismului. Înainte de moarte nu numai a voit a se refîntoarce la D-zeu ca Voltaire și Schopenhauer, ci de fapt s'a reniters. (Hirnök. t. a.)

Montrorid, unul dintre cei mai geniali cugetători ai veacului al XIX-lea în viață puțin și-a bătut capul cu religiunea. Bolnăvindu-se a chemat preot, iar când acesta la întreat: »Crezi în D-zeu?« el a răspuns: »Da, cred fiindcă nu sum smintit (T. a.)

Dar fie de ajuns cele de mai sus pentru documentarea adevărului că, pe patul morții, când interesele pămîntești au mai puțină influință asupra minții și voinței, omul nu numai nu se departă de religiune, ci dimpotrivă în ea cearcă alinare de mântuire. Când valurile furioase ale colosului de apă în jocul lor selbatic sfarmă în mii de bucăți corabia, căreia li sunt încredințate mii de vieți... atunci să vezi pe necredinciosul ajuns în gătlejul mâinii nesatioase. Da: își ridică mâinile, nu pentru ca să lupte în contra valurilor — ceea e prea târziu, și ar fi fără de folos — ci pentru a cere ajutorul D-zeului pe care în viață la nesocotit.

Dar încă ceva. Să nu uităm Lourdes-ul cu minunile ce se întâmplă acolo. Acelea nu au lipsă de comentar. Ziua mare în văzul alor mii de oameni, în prezența reprezentanților științelor se întâmplă zilnic vindecări miraculoase... Din toate părțile lumii aleargă acolo oamenii cu boale învechite, pe cari medicii le-au declarat de nevindecavere.. O clipă... o împărțășire cu preasanta taină a cuminecăturii în Lourdes... și eacă bolnavul despre care știința zicea că nu mai poate nădăjdui însănătoșare se vindecă... nu mai simțește nici o durere... ba și legăturile cad de sine de pe rane... iar pe trupul vindecat nu numai cu ochiul liber, dar nici cu razele Röntgen nu se pot observa urmele ranelor. Și vindecări de acestea acolo se întâmplă zilnic. Francmazonul guvern francez a alungat de acolo pe acele ființe blânde, cari au abzis de plăcerile pămîntești, pentru ca să poată alina durerile celor neputincioși, dar Lourdes-ul acolo a rămas și va rămânea celui ce are domnire și preste puterile mai pe sus de fire.

Acum vă întreb: credinţa noastră e vorbă? Cozmozonia mă îndeamnă ca să ador pe D-zeu, care a creat materia primă. Geologia îmi prezintă admirabilul proces de dezvoltare al pământului, dar în acelaşi timp mă sileşte să admir bunătatea şi înţelepciunea divină, care — înainte cu veacuri, când încă nici nu se visa despre geologie — în carte inspirată, îmi pune înaintea ochilor istoria formării şi dezvoltării pământului. Necredinţa s'a nisuit a da de minciună pe D-zeu, cercând contradicţie între cele ce s'au scris în sfinţele cărţi şi între rezultatele cercetărilor ştiinţifice. Amar s'au înşelat în aşteptările-n bune. Ştiinţa după frumosul progres ce a făcut, încă nu propovăduieşte nimic contrar, celor ce de veacuri sunt depuse pe pagini scrise din inspiraţie divină, contribuie încă mult la interpretarea aceloră. Descoperirile, săpăturile mai nouă, nu sunt tocmai pe placul celor necredincioşi. D-zeu a zis chaldeilor: ieşiţi-le sub ruine, unde de veacuri aţi fost îngropaţi, şi faceţi mărturisirea pe lângă adavărul defăimat. A zis egiptenilor: sculaţi-vă din morminte şi scoateţi la iveală »papyrus«-urile, cari împreună cu voi au fost îngropate, şi cari vor mărturisii pentru cărţile mele — fiţi mărturiile adevărului, pentru ca să crească şi să se întărească credinţa celor ce au crezut şi pentru ca să se ruşineze îndrăsneala celor ce atacă adevărul. »Şi aceşti morţi s'au supus poruncii Dumnezeşti. En adest vivus... ex mortuis testimonium laturus veritati«. (Vigou-roux Biblia şi descoperirile mai nouă tom. IV. pg. 427)

Între adevărata ştiinţă şi între credinţă zădarnic vom cerca contradicţie. Lumea îşi bate joc de noi, dându-ne porecla de »robi ai credinţei«. Fie aşa! Nu negăm. Ne place această sfântă robie, ne vom nisul a preface porecla în renume.. şi nu vom uita a ne ridica privirile spre Domnul cerului şi al pământului rugându-ne şi zicând: Doamne ţine în noi credinţa.

Delaschit.

* Vezi: »Dumnezeasca lege«. »Răvaşul«, 1907. p. 97.

Azi...

Azi s'a 'mplinit cuvîntul prorociei,
Căci Dragostea a despîcat în două
Veciile robite 'n întuneric
Și-a zămislit o altă lume nouă...

Lumină s'a aprins în suflet astăzi—
În ea-și sădesc nădejdele curate
Toți cei munciți, cei doritori de pace
Și cei ce plîng de-a lumii nedreptate..

— Azi oștile cerești se 'nving în cîntec,
De preamăriri răsună 'ntreg pămîntul:
Mărire 'n cer lui Dumnezeu, mărire,
Căci s'a 'ntrupat din Vergură Cuvîntul

— Azi s'au sfărmat cătușele sclăviei
Și-au biruit puterile iubirii...

— Tot sufletul se 'nchină și 'ngenunche
Înfiorat de taina mîntuirii...

Ion Roșioru.

»Philosophisches Jahrbuch« despre cartea d. lui Alesandru Mocsonyi.

Zilele acestea îmi scrie un domn între altele: »ar fi bine să faci o critică lui Mocsonyi la tractatul său: »religie și știință.« Eu l-am cetit illo tempore și îl aflu de tot primejdios religiei, ...nu ține cont de apologiile bisericei«...

Premiit acestea pentru curiozitate numai. La noi a face azi critică dlui Mocsonyi e prea târziu. Trebuia făcută »illo tempore,« dacă era să se facă. Când a apărut înse cartea dlui Mocsonyi. nime nu s'a apucat de așa ceva, ci toți complimentau numai ilustrului autor; în epistole, în convorbiri private mai dai și de câte o observare contrară, un semn de nemulțumire cu conclusiunile dlui Mocsonyi, dar a eși cu ele în vileag se ținea de necuviincios. Parcă o critică obiectivă și cinstită ar trage ceva din prestigiul moral al autorului și nu ar fi mai mult un semn de stimă chiar, și deosebită atențiune. Abia îndirect au combătut câte ceva din aserțiunile dlui Mocsonyi, Dr. Nic. Bălan, în studiul »Problema religioasă în timpul de azi« (Sibiu, 1906.) și Nic. Brânzeu în articlii »Știință și credință« și »Religie pozitivă, religie creștină« (Chestii contimporane, IV- V, »Unirea, 1097. nr.ii 2-4.)

Bine s'a socotit dl. Mocsonyi, când a edat studiul său în limba germână, ca nește oameni mai competenți, filozofii germani, să-și deie părerea asupra cercetărilor dsale. Ceace s'a și întimplat. Iar românii, cari au luat la cunoștință studiul dlui Mocsonyi, au să-și însemne și critica competență a acelora. — Mai nou revista germană — cea mai bună revistă creștină de filosofie — »*Philosophisches Jahrbuch*,« care apare în Fulda sub direcția renumitului filozof-apologet Dr. Constantin Gutberlet, în fascic. ultim de pe anul acesta (pp. 478 — 81.) face o recenzie cuvenită cărții dlui A. Mocsonyi »*Religion und Wissenschaft*.« Tenorul ei e următorul.

Mai întâi accentuează zelul dlui Mocsonyi întru rezolvarea unei probleme atât de anevoioasă. Apoi arată, cum des-

crie dl. Autor istoricul acestei probleme: în liniamente mari, plin de spirit, dar nu totdeauna lipsit de preocupății. În sfârșit arată, cum cugetă dl. Mocsonyi a rezolva problema prin aceea, că atât religiei, cât și științelor, concede teren cu totul separat: religiei domeniul afectelor subiectiviste, științelor acela al cunoștințelor obiective; punctul de mănecare al ambelor e unul: certitudinea necondiționată despre ezistența lui Dzeu. — Despre aceasta rezolvare a problemei prin dl. Mocsonyi, zice criticul german, că nu e originală, ci în principiile fundamentale se lovește cu a neo-kantiștilor; se deosebește înse prin aceea, că autorul nostru ține tare pelângă valoarea obiectivă a cunoștințelor omenești și pelângă demonstrabilitatea teoretică a ezistenței lui Dzeu. Aceasta deosebire e de mare însemnătate! — Apoi criticul continuă:

»Rezolvarea e tot atât de neîndestulitoare, ca și a neo-kantiștilor. Fără îndoială credința și știința sunt împăcate, dacă le dai domeniu deosebit și cassezi ori ce teren, unde s'ar atinge. Idealul împăcării, o împăcare internă, adevărată, se poate avea însă numai atunci, dacă se câștigă și pentru obiectul religiei o certitudine teoretică. Autorul privește o atare împăcare de departe eschisă prin incomprehenzibilitatea transcendentelor. Incomprehenzibilitatea aceasta se susține, pentrucă așa învață filozofia modernă, dar nu se dovedește. Se trece deplin cu vederea, că și azi un număr mare de spirite talentate e în convingerea, că multe lucruri prețioase din cunoștințele religioase sunt accesibile și rațiunei, opurile acestor învățați ar trebui apreciate, apoi a se enunța incomprehenzibilitatea tuturor obiectelor religioase. Deoarece autorul recunoaște valoarea absolută a legilor gândirii și demonstrabilitatea dumnezeirii ca o inteligență mondană (Weltintelligenz), în privința aceasta ușor ar trebui să ne înțelegem cu el. Intocmai așa de puțin e rezolvată și întrebarea, că oare în privința celor adevărat necuprinse în religie nu pot câștiga oamenii siguranță teoretică prin o descoperire directă din partea lui D-zeu?

Rezolvarea dată de autor nu e numai neîndestulitoare, ci e chiar distrugătoare pentru religie, pe care ar vrea să o apere. Religia nu supoartă timp îndelungat o atare izolare, nici

atunci chiar, când, după părerea lui Mocsonyi, ar fi numai o recerință a afectelor. Dacă nime nu poate da omului o siguranță adevărată despre lumea obiectelor religioase, atunci aceasta poate îi va face servicii, cum face lumea poveștilor fantaziei, dar izvor de mângăere, de încredere absolută și de tarie internă nu va deveni nici odată *)

Deci ori cât prețuim intențiunile bune ale autorului, scrisul lui nu-l lăsăm din mână cu îndestulare. Nu ne dă, ce căutăm și așteptăm.

*) Același lucru îl spune și dl Dr. N. Bălan I. B. c. p. 11 nota 3, »greșește dl de Mocsonyi, când recunoaște îndreptățirea dogmelor numai întrucât sunt concrescute cu sufletul poporului și întru cât sunt sfințite prin tradiție, iar nu și întrucât cuprinsul lor este obiectiv adevărat. În acest chip se proclamă un indiferentism religios, care recunoaște aceeași îndriuire tuturor religiunilor istorice: fetișism, tabuism, politeism, budhism, mohamedanism, etc., cari încă întrunesc condiția de a fi concrescute cu sufletul aderenților lor, și sunt consfințite cu tradiții mai îndelungate chiar, decât dogmele creștine«.

BCU «Hartii vechi» Library Cluj

Cântare la nașterea Domnului*)

În ViŃlaimul jidovesc
S'au născut Domnul ceresc,
Unde atuncia 'mpărăția
Irod craiu și poruncia...

Veste mare s'a vestit:

Cam de cătră răsărit:

O stea mare s'o ivit,

Spre ViŃlaim o vinit,

Cu ea au călătorit

Trei crai dela răsărit.

Când în cale mergea,

Steaua 'nainte mergea;

Când stă de se hodinea,

Steaua încă 'ngăduia...

Până la Ierusalim s'or dus,

Steaua-aici li s'a ascuns.

Lor le fuse de 'ntrebare

Cu amar și cu 'ntristare

De naștere de-un craiu mare,

Pe care steaua-l vestește...

Dară Irod împărat,

El mare 'ntept fiind,

La trei crai calea ținând

Din graiu așa le-a grăit:

— »Dacă voi vreți să plecați,

Mergeți, până ce-l aflați:

Dar de bucurie dați!

Și voi Lui să vă 'nchinați!

*) Din »Versurile« scrise de Popa Radu din Nevoieși, despre cari s'a vorbit în nrul trecut al acestei reviste.

Că şi eu merg să mă 'nchin
L'acest împărat Creştin,
Pe care steaua-l vesteşte!»

— Irod astfel glăsueşte
Cu hicleană închinare,
Ca să-l pună la pierzare.

Ingerii 'n vis au venit,
La trei crai le-a prorocit:
Calea lor s'o părăsească,
Lui Irod să nu-i vestească.

Iară Irod împărat,
Văzându-se înşelat:

Că pe el l-au lăsat
Ca pe un om blăstămat,
Într'ascuns sfat a chemat,
Straşnică poruncă-a dat.

Toată lumea s'o 'ntristat,
Câţi coconi mici a tăiat:
Patrusprezece de mii!

Eată ce-a putut să fie
Dintr'alui Irod mânie,
C'au gândit fără de folos.
C'a tăia şi pe Hristos.

Pe Hristos nu l'au aflat,

Tatăl Sfânt l'au apărat:
Ingerii 'n vis au venit
Şi cu Hristos au fugit
Şi l'au dus în Eghipt,
Ca să-l așeze 'n moşie.
Ca pe 'mpărat din vecie,
Acolo să lăcuească,
Pe noi să ne izbăvească.
Şi de-acum până 'n vecie
Tot Crăciun şi Paşti să fie...

* * *

Praznicele 'mpărăteşti
La mulţi ani să le cinsteşti,
Ca 'n raiu să te hodineşti,
Cu sfinţii să dântueşti!
Şi de-acum până 'n vecie
D-Voastră bucurie
La mulţi ani cu veselie.
Să 'nchinăm de sănătate,
Ca s'avem de Hristos parte.
Şi naşterea lui Hristos
Să ne fie de folos.

Com. de N. Cârstea.

Crestături.

— Un ultim cuvânt, pro domo, avem de zis înainte de a încheia acest an, al V-lea al existenţei »Răvaşului« şi primul al vieţii sale ca revistă. Acesta a fost un an de tranziţie. După experienţele unui an — experienţa e singura şcoală pe terenele acestea, cari nu îşi au şcoala lor, păşim cu încredere în anul al VI, şi cel din urmă nr. pe 1908 îl vom da de anul nou după călindarul vechiu. Acest număr e de 3 coale şi jumătate şi totuşi e așa de îngust pentru cât am fi avut de spus, încât

nu cuprinde nici jumătate din cât am fi putut să dăm. Nu voim însă să facem nici un lux, ci aşteptăm liniştiţi. Nu vrem să dăm nimic preste cea ce suntem dator, ca volum. Ce vom lăsa să întrecă, va fi în calitate, nu în cantitate. Trăim zile grele; grele nu numai în privinţa morală, ci şi în cea materială. De aceea ne impunem toată rezerva în chestiunile de prisos. Şi astfel »Răvaşul« este publicaţiunea cea mai ieftină. Dacă apoi şi acum, în era scumpirilor generale, mai rămânem pe lângă preţul cel vechiu de abonament, asta înseamnă deja o mare jertfă.

Şi jertfa noi o facem. În schimb însă aşteptăm ca şi stimaţii cetitori ai noştri, primitorii revistei să-şi plinească asemenea acurat datorinţa abonamentului. Nu mai putem admite nici o restanţă de abonament. De aceea ne rugăm să se achite toate restanţele. Ear ca pe viitor să fie şi eschise ori ce renstanţe suntem hotărâţi a nu mai trimite revista de cât exclusiv aceluia cari vor plăti înainte.

Pentru abonaţi am pus în vedere un favor; am şi făgăduit să vorbim mai amănunţit despre el în acest număr. Cerem să fim dispensaţi de aceasta, acum. Nu voim adevă să aparem, că am luneca cumva şi noi pe calea acelor publicaţiuni, cari arangează loterii. Doamne fereşte! Socotim o scoborire a presei noastre, a uza de atari apucături de speculă, proprie levantinelor şi ortacilor aceluia. Noi nu vom să exploatăm ideile, ci să le slugim. Noi purtăm o luptă culturală, în care presa e un simplu mijloc, nu un scop. Cine ne aprobă ideile, cine le iubeşte, şi să hrăneşte cu ele, va abona. Alţi abonaţi, sau chiar abonaţi de aceia, cari se aşteaptă la câştiguri de loterie, cari ar privi abonamentul drept un bilet de loterie, cu şanse mari de noroc, — atari abonaţi nu dorim. Noi nu putem da unora mai mult, altora mai puţin, după hasardul loteriei; nu! Noi tuturor le dăm deopotrivă ceea ce noi credem mai bun, în actuala fază culturală a poporului nostru. — De aceea nu voim să precisăm acum favoarul ce-l acordăm abonaţilor. Nu voim să deştepăm nici

bănuiala, nici umbra unei speculaţiuni, ce o socotim puţin deamă. Vom precisa însă mai târziu, când favorul acordat, nu mai poate fi privit de o momeală, ci de un simplu serviciu. Anticipăm chiar că nu e vorbă de un câştig material, ci numai de un serviciu, pentru toţi cei ce au simţul pietăţii părinţeşti, şi ar voi să-şi aibă în casă chipurile celor scumpi, treceţi la vecinicie, şi dela cari le-au mai rămas poate vr'o fotografie palidă... Altfel, nu e nici o grabă.

Cât pentru noi, repetăm, ne-am împlinit cum se cade îndatorirea. Deşi n'a apărut săptămânal, »Răvaşul« a dat publicului său o lectură aleasă, şi folositoare, care din ce a venit foaia mai rar, şi mai voluminoasă, din ce a fost mai eschisită, ca formă şi ca fond. Socotind 52 numerii pe an, de câte 16 pagini volumul anului întreg ar face 52 ori 16 = 832 pagini. Şi volumul anului 1907 face de fapt cevaşi mai mult. — O singură privire asupra »Registrului« care încheie lucrarea acestui an, — şi serveşte drept cheie a volumului, ne arată, că toate problemele culturale serioase ale neamului au aflat o considerare principiară în revistă, şi în schimb nimic din cele tratate n'au fost luate în deşert, ci considerate cu cuviinţă şi demnitate. Atitudinea aceasta vom lua-o cu noi, călăuză şi pe viitor. Când atâta abuz se face şi la noi de cinstitul meşteşug al tipografiei, abuz care compromite acuşi toată autoritatea tradiţională a literei şi ne umple câmpia presă de buru-

ene veninoase ori chiar gretoase, noi, cari ştim preţul rostul cultural al acestui meşteşug al lui Guttenberg, ne vom nisul a revendica reputaţia ameninţată a presei, şi vom reclama-o şi cu cuvântul, şi mai ales cu fapta.

Trebue deci să ne dedăm a cum-peni tot cuvântul menit a se intra-ripa şi a se porni în lupta de cu-cerire, — precum şi cel întraripat, şi a alege cu bună chibzuială gră-unţele din pleavă Pleava orbeşte dar hrană numai grăunţele dau. Şi între toate: grăunţele adevărului sunt cele mai hrănitoare.

Lămuriţi deci noi, prin experienţă, şi între noi, prin cele lămurite aci

încheiem anul al 5-lea cu mulţămăită tuturor. Lui *D*-zeu, care ne ajută să muncim, colaboratorilor nostri iubiţi, cari alătură cu noi au muncit, cetitorilor nostri binevoitori, cari au dat muncii noastre singura răs-plată ce o doriām, aceea de a o fi judecat şi primit, prin ce însuşi scopul ei s'a plinit.

Înmulţinduni-se în timpul din urmă numărul colaboratorilor en-tusiaşti de idealele, căror facem cult, şi măranduni-se pe viitor şi terenul muncii, ce cu drag o depunem, întrăm cu toată încrederea în anul al 6-lea, pe care-l începem în numele Domnului adevărului, cu care am încheiat anul 1907.— Doamne ajută şi sărbători fericite!

BCU Cluj / Cluj Library Cluj

CRONICA.

Pentru noua biserică din Cluj

— Rescumperarea feliicitărilor de anul nou —

Ori cât a preocupat şcoala noastră cea nouă şi în-zestrarea ei, esternă şi internă, toată lumea bine simţitoare din Cluj, totuşi idea bisericei celei nouă este şi rămâne idea regină a minţilor şi inimilor credincioşilor nostri Clujeni. Cu cât chestiunea şcoalei se va încheia mai curând — şi e aproape încheiată — cu atât mai mult va stăpâni, peste toate, idea bisericeii noaue, a cărei realizare urmează a fi pusă la ordinea zilei.

De acea vedem cu mare bucurie ori ce mişcare menită a porni inimile în folosul bisericeii celei noue din Cluj, care trebue să fie un adevărat monument bisericesc şi românesc, şi o dovadă mai mult a alipirei noastre de biserică românească.

Astfel încrestăm cu plăcere acţiunea pornită de »Reuniunea femeilor« noastre din Cluj, care a pus în circulaţie o serie de ilustrate ce se vând în folosul reuniunii, şi cari vor face — sperăm — o frumoasă propagandă pentru reuniune, şi astfel

indirect pentru biserica cea nouă, după ce reuniunea aceasta își în dreaptă activitatea sa spre scopul bisericii celei noave, care se singură va fi de înfrumșețat.

Ilustratele acestea presintă 5 vederi din viața bisericescă a Românilor din Cluj, anume: 1. Biserica cea veche alui Bob; 2. Interiorul acestei biserici; 3. Sfîntirea apei la Botezul Domnului în Cluj; — 4. »Învierea Domnului;« — și 5. »Pogorărea Spiritului sfânt,« după picturile celebre ce se găsec în biserica din Cluj, opere ale unui pictor necunoscut. Ilustrațiile sunt esecutate foarte frumos pe hârtie viorie, de cretă, și poartă aceasta notiță de propagandă:

Reuniunea femeilor române din Cluj, constituită, sub numele scutitor »Sfînta Maria« urmărește cu stăruință înfrumșețarea bisericii din Cluj, dar mai ales realizarea gîndului celui mai frumos ce planează de asupra Clujului: edificarea unei noue și mari biserici românești în Cluj și înfrumșețarea ei corăspunzătoare. În folosul acestui scop s'au tipărit și aceste ilustrate, ce se vînd cu 5 fileri bucata.

Membre la aceasta reuniune se pot face femeile române de ori unde: fundatoare cu 20 cor; pe viață cu 10 cor; ordinare cu 2 cor. pe an; ajutătoare cu ori cît. Bărbații se pot face membri binefăcători cu ori ce sumă. — Fie, ca toate femeile culte și cu inimă creștinească din întreagă românia să se înșirue într'o frumoasă cunună în jurul acestei mărețe idei, spre a o realiza cît mai curînd întru mărirea, lui Dumnezeu și spre cinstea numelui românesc.

Credem, că Damele române, cari vor primi ilustrate de acestea în »Albumul« lor, vor înțalege a ilustra la rîndul seu albumul Reuniunii femeilor din Cluj cu prețios numele lor, făcându-se membre.

* * *

Ca în tot anul apelăm la toți Româniii binestimțitori, a-și aduce aminte din prilejul anului nou și de noaua biserică din Cluj, și a-și răscumpără obicinuitele gratulări și în favorul acestei mărețe idei.

În numărul viitor, ce va apărea de anul nou, vom publica numele celor ce vor binevoi a respunde apelului nostru.

O faptă creștinească și românească ca aceasta, e de sigur o vrednică rescumperare a banalelor gratulări!

* * *

Au binevoit a mai contribui la fondul noavei biserici din Cluj:

Nr. 408. Veronică Mureşan, Cluj (str. Pata) 3 cor.
 409. Maria Baba n. Stircea. Cluj, 4 cor.
 Dumnezeu să le răsplătească tuturor!

Sinodul preoţilor şi învăţătorilor.

— Sinodul protopopesc al districtului Cluj s'a ținut în 24 Dec. n. 1907, în localul şcolii celei noue din Cluj. Aceasta frumoasă Zidire, primind întru încăpările sale, acum întâiaşdată pe membri sinodului, — preoţi, învăţători, curatori, reprezentanţi a celor 38 de parohii şi filiile lor — ca un simbol nou al şcolii, în vremurile acestea grele, a insuflat ea însaşi o idee frumoasă, pe care acest sinod, în sfârşit a realizat-o prin hotărârea sa: *înfrăţirea preoţilor şi învăţătorilor*, îmbrăţoşarea Maicii Bisericii cu fîca sa dulce: Şcoala.

În aceeaşi zi, imediat înainte de sinod, s'a ținut, în sala băieţilor, adunarea reuniunii învăţătoreşti. Apoi a urmat sinodul, în sala fetiţelor. Şi într'una şi înalta s'a accentuat, în cuvinte călduroase lipsa unei aproprieri sincere între cei doi factori fireşti ai culturii noastre, care durere erau, şi mai sânt pe aiuria, aşa de străini, aproape înstrăinaţi unul de altul. Importanţa primului sinod, ținut în şcoala cea nouă din Cluj, este tocmai aceasta: a încununat nîsuinţele urmate, cu puţine excepţii, din ambele părţi. S'a hotărît, ca toţi preoţii să se facă membri la »Reuniunea înveţătorilor«, ear înveţătorii la »fondul cultului« acestui tract, prin ce de vin, oareşi cum, stabili membri ai sinodului mixt protopopesc. Hotărârea sa luat după îndelungate desbateri cu entusiasm aproape unanim. —

Încolo şi adunarea învăţătorilor, şi sinodul au decurs în ordine convenită, isprăvind fiecare agende sale.

În adunarea învăţătorilor a presidat d-l Ioachim Pop, inv. în Feneşul-săşesc, care a remarcat importanţa şcolii celei noue din Cluj, şi a exprimat dorinţa de a vedea la toate adunările învăţătorilor şi pe preoţi. A răspuns d-l Dr. Dăianu, salutând pe învăţători în noul local al şcolii române din Cluj. Accentuează că adevărata şcoală e de altfel, nu zidirea, ori cât de frumoasă ar fi, ci învăţătorul, care este sufletul vieţii, ce trebuie să pulseze în localurile de şcoală, ori cum ar fi ele. Doreşte ca în munca culturală a poporului nostru preoţii şi învăţătorii să fie, umer la umer, lângă olaltă, după cum şcoala din Cluj e lângă biserică, şi în aceeaşi linie de *directivă* cu ea. — După formalităţile obicinuite d-l inv. I. Lucaciu, din Feleac, a cetit o lucrare a sa, bine primită. S'a primit apoi o propunere în cauza salarelor înveţ. care să fie înaintată sinodului protopopesc.

Înainte de adunare d-l Elis. Dărăban, învăţător la şcoala de fete în Cluj, a ținut o prelegere practică, arătând în aplicare sistemul lui Gabel în scriptologie. Prelegerea a fost bine primită.

— La 11. oare s'a început sinodul. Erau de față preoți și delegați mireni din aproape toate parochiile districtului. În discursul său de deschidere, pornind dela școala cea nouă, președintele Dr. E. Dăianu, a relevat importanța școalelor și raportul lor cu biserica, insistând mai ales pentru o înfrățire sinceră, la muncă culturală, a preoților și învățătorilor. Constituindu-se sinodul, cu notarii. Eug. P. Păcurariu și Ioachim Pop, s'a trimis la propun. on. Ioan Mihalca o telegramă omagială către Esc. Sa Metropolitul. În comisiunea de verificare s'a ales: Aug. Cosma, par. în Feiurd, Ladislau Papp asesor la sedria orf. și Ioachim Lucaciu, înveț, în Feleac. În comis. rațiunilor: Ioan Mihalca, paroch în Aghireș, și N. Maier învățător Gilău și Andr. Pora (Cluj,) Rapoartele lor s'au primit, rațiunile și bugetul fondului s'au aprobat. Între hotărâri desigur cea mai importantă este cea privitoare preoți și învețători, pe care am relevat-o la început. De remarcă încă din raportul bibliotecarului Dr. Florian, faptul, că D-na vād. Ana Pop n. Leményi. presid. reuniunii femeilor din Cluj, a dăruit pentru biblioteca tractului o mulțime de cărți din biblioteca regretatului său soț, Alexă Pop, fost distins avocat în Cluj, și un vrednic român, a cărui pomenire se va păstra astfel vie în acest loc al activității sale rodnice. Locurile remase vacante prin depărtarea parochului Feneșului azi protopopul Ujorii de Mureș, s'au complinit astfel: notariul tractului Eugen P. Păcurariu, preot gr.-cat. în Cluj. Notar în comitetul fondului tractual Ioan Mihalca, parochul Aghireșului; fisc tractual Ioan Ramonțanu, preot în Gărbău; membru în corul protopopesic: Em. D. Măcelar, paroch în Totelec. Ședința sinodului s'a închis la oarele 2 d. a.

Daruri de Crăciun copiilor de școală.

Reuniunea femeilor, în frunte cu D-na presidentă Ana Pop n. Leményi, s'a gândit și în estan să facă bucurie de Crăciun copiilor seraci — și toți sunt seraci — dela școala noastră din Cluj. Îndemnul sau mai bine zis semnalul pentru această modestă acțiune de caritate și umanitate creștinească la dat și în estan acel muncitor cu inimă bună, care ori cât de sărac este și el, câștigânduși numai cu munca brațelor sale pâinea pentru sine și familia sa, și în estan a pus la o parte septemână de

septemână, poate zi de zi, obolul seu pe seama copiilor dela şcoala românească. Teodor Babă, sau mai bine zis soţia sa Maria Stircea, — căci el era departe, la lucru — s'a prezentat Duminecă, în 29 Dec. la cancelaria parochială, şi a depus pe masă strânsura bunătaţii lor de un an »pe seama copiilor« S'a numerat creţăreşte 11 cor, 22 fil.

Şi după sumă, şi mai ales după valoarea sa etică acesta e darul cel mai mare ce s'a făcut, şi Dumnezeu de bună seamă va răsplăti acestei familii creştineşti, care în grigile traiului seu greu împleteşte zilnic şi îngrijirea acestor copii de şcoală, care sunt nădejdea bisericeii.

Eată altfel lista tuturor darurilor, ce s'au făcut în estan pe seamă acestor copilaşi, chiar 100 la număr, cari, împoporează şcoala cea nouă din Cluj:

Teodor Baba şi soţia sa Maria n. Stircea,	11 cor. 22 f.
Aurel Boteiu, medicinist în Cluj,	1 cor.
Costan Tămaş, curator bisericesc,	1 cor.
Vas. Mesaroş,	2 cor.
Gligorie Rus,	6 cor.
Ioan Pop, din Cluj-Mănăstur,	2 cor.
Vas. Petran, Cluj, / Central University Library Cluj	3 cor.
Gligorie Crişan Kőrösi, curator bis.	2 cor.
Mihail Radu, croitor, Cluj,	1 cor.
Iosif Mihi, păcurar,	2 cor.
Iosif Cioplea, funcţ. la comit.	2 cor.
D. Vonica, comerciant,	20 fil.
V. Moldovan,	40 fil.
Ioan Béres, ofic. la primărie,	2 cor.
D. Aug. Motta, str. Rudolf.	1 cor.
Ioan Pop, Hegedüs u.	1 cor.
D-na Maria Pop n. Cioplea.	2 cor.

— Pentru Asociaţiune, desp. Cluj, şi-au rescumperat, felicitările de anul nou următorii Domni:

Iosif Bogdan, preot în Baci 1 cor., Ioachim Pop Inv. în Feneş 1 cor., Dr. Iuliu Florian, preot, Cluj, 1 cor., Eugen Păcurariu, preot, 2 cor., Antoniu Mandeal, secret. 2 cor., Gavril Karsai, cassar, 2 cor. Leontin Puşcariu compt. 1 cor., Dr. Stefan Morariu, adv. 5 cor., N. N. 2 cor., Dr. Amos Frâncu, adv. 3 cor., Niculae Căciulă, compt. Iosif Orga, comptab. 2 cor., Vasile Indre, adv. 1 cor., Ladislau Papp, asesor, 2 cor., Iosif Cioplea ofic. la comit. 1 cor., Dr. E. Dăianu, protopop, 2 cor., Ioan Béres, ofic. la prim. 2 cor., Dr. Victor Poruţiu, adv. 5 cor., Ioan Voda, ofic. la trib. 1 cor., Vasiliu Ranta, jude pens. 2 cor., Vasile Hossu, jude de tablă 2 cor., Alesandru Vajda, deputat

5 cor., D-na Paulina Popovici 2 cor. I. Vlad, comerc. 1 cor., Dr. Iuliu Pordea: adv. 2 cor., Liviu 1 cor., A. N. 1 cor., Tului Roşescu protopresb. 2 cor. Popa tunarul 3 cor., Petru P. Bariţiu, tipograf 1 cor., Victor Hatiegan, ofic. la postă 1 cor., Dr. Nicolau Ille, ofic. la tren, 1 cor., N. N. 40 fil.

Lista rămâne deschisă. Cluj, la 4 Ian. n. 1908.

Ant. Mandeal, cassar. *Eugen P. Păcurariu* secretar.

— Pentru înzestrarea şcolii celei noave cu recvizite şi obiecte de intuiţiune au oferit. D. I Dr. Amoş Frâncu, inspector. şcolar. 100 cor. şi d. I Dr. Iuliu Florian, 40 cor. Fapta frumoasă vorbeşte de sine — *Vviant sequentes!*

— În *Deva* s'a înfiinţat o *tipografie românească*. Bun lucru o tipografie ori unde ar fi. »Patrioţii« din Deva înse au hotărât să o boicoteze, să nu-i dea nimic de lucru. În urma acestei proceduri desigur Românii vor înţalege să dea ei de lucru tipografiei româneşti, şi să nu alege la străini. Unele foi româneşti au hotărât să nu mai iee în seamă nici o tipăritură, ce li-se trimite, din tipografii străine. Ar fi şi timpul să tipărim tot ce ne trebuie la români, ca să nu ne mai schimonsoească limba cei ce nu o pricep. Fireşte de aci nu urmează că o tipografie românească să se dedea a tipări ori ce infecţie, fiindcă aceea cutează a abusa de limba românească.

— »*Călindarul de la Cluj*« pe 1908 este foarte frumos, interesant, cinstit şi cu caracter cultural. Are 10 strălucite ilustraţiuni şi costă numai 10 cr! Bun a se lăţi printre ţerani. A se adresa la secretarul »Asociaţiunii« d. I *Eug. P. Pecurariu* Cluj, str. Jokai nr. 6.

— Pentru ocuparea alor 16 locuri libere la Masa ştilenţilor academici din Cluj se escrie prin aceasta *concurs cu terminul de 15. Ianuarie n. 1908.*

Petenţii au să dovedească:

- a.) că sunt înscrişi la vreuna dintre facultăţile universităţii din Cluj;
- b.) că sunt lipsiţi de mijloace,
- c.) sporul în studii.

Cei ce au beneficiat la »Masă« în semestrul I. al anului curent şcolastic, vor avea preferinţă încât s'au conformat condiţiunilor.

Petiţiile sunt ase adresa Domnului Dr. Iuliu Floan rectorul »Mesei« în Cluj (Kolozsvár, Jókai utcza 6.) Masria se va deschide în 1. Februarie n. 1908.

Direcţiunea Economului.

— Inteligenţa română din B.-Huedin şi jur, invită la producţiunea declamatorică muzicală urmată de dans, care o va

aranja cu concursul universitarilor români din Cluj, Marți în 14/1 Ianuarie 1908 în sala cea mare a hotelului »Tigris« din B.-Huedin. Inceputul la 7 oare seara. Prețul de intrare: de o persoană 2 cor., în familie (3 membrii) 5 cor. Venitul curat e destinat pentru biserica în înființare din B.-Huedin. Ofertele marinimoase se vor cuita pe cale publică și sunt a se adresa la cassarul Stefan Pop, preot în B.-Huedin.

— † *Teodor Dumbravă* proprietar în Budatelec, a încetat din viață în 19 Dec. a. c. în al 77 an al vieții, și al 9-lea al văduviei. Il deplâng fii: Maria Dumbravă cu soțul său Ieronim Bozac și Vasile Dumbravă, secretar ministerial, cu soția sa Ema Pap, cum și numeroși nepoți.

— † *Simeon Petean* bătrânul preot gr.-cat din Jucul-nobil și-a dat sufletul în 3 Dec. st. n. 1907 în al 79-lea al vieții, 54-lea al preotiei, 10-lea al văduviei și al 2-lea al pensiunii. Il deplâng fii, amândoi preoți, Ioan Petean în Jucul-nobil și Iosif Petean în Chernecea și notari ai districtelor protopop. Maria Petean măr. Pojar Iliana Petean măr. Mureșen și numeroși nepoți.

— »Carmen Sylva« societatea română academică social literară în Graz, în adunarea generală din 29 Nov. a. c. pentru anul adm. 1907/8 și-a ales următorul comitet: Președinte: Aurel Dobrescu, stud. med. Secretar: Enea Zeflean, stud. în lit. Cassar: Nicolau Agărbicean, stud. med. Bibliotecar: Eugen Valean, stud. iur.

Poșta Redacției și Administrației.

G. M.—in. Nu punem întreg numele pentru că nu suntem de acord. Trebuie să faci altă alegere. În traduceri de asemenea alegerea bună e prima recerintă. Nu te opri la Petöfi. Ce a fost bun s'a tradus deja. »Noaptea« D-Tale s'ar potrivi cel mult într'o revistă antialcoolică. Noi deși am deschis o rubrică contra alcoolismului, nu o publicăm, deocamdată, nici la aceasta rubrica Altă dată, alegând mai bine, poate să reușești a străbate.

„Lunatecul“. Nu se poate publica. E lipsit de ori ce artă. Cetește încă mult, până să te apuci a scrie. Cealaltă... poate... dar numai pe titlul actualității. Altă valoare nu are.

D. A. P. Că »Neamul Românesc« îi zice »infectă«, născută din ură, și că își merită numele, ear foaia cea cu loterie desmeardă acest nume, îi dă binevoitoare sfaturi, și-i urează viață îndelungată — asta e simplă chestie de gust și de cultură. Vorba ceea: spune-mi cu cine te însoțești...

D. I. P. în F. Pentru preoți și învățători »Călindarul Unirei« — cuprinde în ăstan și legea cea nouă școlară; ear pentru țărani foarte potrivit »Călindarul dela Cluj«; costă 20 fil; și astfel e și cel mai ieftin.

— **Mai multora.** Despre cărțile primite vom vorbi în nrul viitor.

Registrul publicaţiunilor din „Răvaşul“

1907.

CULTURALE

Adunarea Asociaţiunei pag.	647	Chestia Vajda, cu versurile, şi anexele ei,	261
Adunarea învăţătorilor pag.	376	265—288, 347, 372, 404	
Antisemitism la Unguri? pag.	240	Cinstea numelui familiar pag.	24
Apostolie modernă de Episc. Prohászka, trad. de Dr. E. Dăianu	450	Concertul din Băseşti	130
Asociaţiunea la Dezmir pag.	541	Concurs literar pentru monografiile de comune din jurul Clujului	377
Băile din Sângeorzul românesc	366	Congresul catolicilor din Austria	747
Biserica, de Dr. O. Prohászka, trad. de Dr. E. Dăianu	373	Contra alcoolismului pag.	702
Biserica şi ţărănimea (S. I. Chrisostom despre ţărani,	692	Credeul creştinului cult, de Ep. Prohászka	476
Blajul pentru şcoale	785	Credinţa şi ştiinţa	806
Cătră tinerimea română, de Dr. Cassiu Maniu pag.	13	Creşterea religioasă la noi	751
Cavalerul binefacerii (St. Havaşi)	571	Cultură şi moravuri	608
Cestiuni ştiinţifice, de Ep. Prohászka,	686	Cum să rostim »Credeul«?	750
Ceva despre zierele româneşti la noi, de Iustin Volbură	140	Cu prilejul unei întimpinări delicate (Agârbiceanu şi Moţii) de D. Tomescu	38
Chestia şcoalelor	176	De ale noastre, de Iust. Volbură	304
		Din păcatele noastre, de Iust. Volbură	
		Din Sătmar, de George Şuta	128, 535
		Din semnele vremii, de	

- Iust. Volbură 193
 Din viața vechilor creștini, de Dr. Iuliu Florian 85
 Documente culturale 378
 »Domnii de pământ 36
 Enciclica Papei și României 749
 Gimnaziul din Brașov, în 1906/7 501
 Ideea latinității noastre 525
 Informatorii opiniei publice 369
 Într-o două lumi culturale, de Dr. Stefan Pop pag. 636, 675, 720
 Ludôșul Mureșului 124 pag. BCU Cluj / Centrul de Cercetare și Bibliotecă Cluj 142
 Lupta pentru școale 233
 Mănăstirile apusene și orientale 588
 O scrisoare de pe Câmpie, de Savu Ținteș 510
 Peregrinajul Românilor la Roma 440, 658, 770
 Pleacă la America«, de » S. P. S. 433
 Poetul Goga și preoții noștri, de Iustin Volbură 201
 Port românesc — Odăjdii sfinte 654
 Protestul sinodului prot. din Cluj în cauza școlilor 249
 Raporturile noastre cu Biserica, de Ep. Prohászka, trad. Dr. E. Dăianu 728
 Reforma școlară în casa Magnaților 339
 Reforme în biserica din România 582
 Religiuinea și munca, de Ep. Prohászka. 576
 Religiuinea conștientă, de Ep. Prohászka 454
 Reuniunea meseriașilor din Blaj 143
 Satele și Emigrările, stud. de Ep. Dr. Hossu 407
 Sărbările culturale dela Băsești 513
 Sărbătoarea limbilor (în Roma) de N. O. Brânzeu, Library Cluj 72
 Școalele din Blaj, în 1906/7 498
 Socialismul și creștinismul, de Geor. Șuta 537
 Steaua călăuză, de Dr. E. Dăianu 19
 Tipografie românească în Basarabia 365
 Valoarea specifică a culturii, de Ep. Prohászka trad. Dr. E. D. 528
 Veacul crimelor, de Dr. I. Florian 393
 »Vino după mine«, de Dr. O. Prohászka. trad. de Dr. E. Dăianu 421
 Ziarele de Crăciun 42
 Ziarele noastre ca element cultural, de D. Tomescu 169

LITERARE

Proză.

- Ajun, schiță de crăciun, de A. Melin; 5.
- Anonymus Belae regis notarius, de Dr. E. Dăianu. 462.
- Cartea, arma Românilor Ardeleni, de Bogdan P. Hașdău, 591.
- Cuscrele. de I. Pop Reteganul. 390.
- Desmirul, (acte și amintiri din bătrâni,) 548, . . . 580.
- Din Bătrâni, însemnări, 8, 12, 54, 67, 254, 430, 433, 463, 482, 683.
- Din credințele poporului nostru, dela facerea lumii, de Arghir Tărâveanu, 738.
- Din Legendele Maicii Domnului, legenda de la Turdaș.— 619.
- Din Țara Maramureșului, de Alexandru Albinus. 158.
- Doliul Neamului — Hașdău și Vulcan, 603.
- Doi din familia Parona, de Olga Dorina Poruțiu 386.
- Epoca colonisării Sașilor în Ardeal, de * * M. 290.
- Foaia »Asociațiunei« (Țara Noastră») 51.
- Foiletonul ziarelor noastre, de Iustin Volbură 55.
- Fragment din Propovedaniile lui Petru Maior, 360.
- Hârtii vechi, de Neagu Cârstea. 761.
- Impresii și amintiri de zile mari (România) de Stans. 15.
- În fața vieții de M. Gorki, trad. de E. I. Torouțiu. 645.
- Ion Al. Bratescu-Voinești: În lumea dreptății, de D. Tomescu, 217.
- Iosif Vulcan. † 598, 629.
- O alegere de episcopi Moldoveni în 1557-8, de Nicol. Iorga 153.
- Olga Dorina Poruțiu † 53.
- O pildă de la P. Maior, 223.
- O predică de Paști (din 1848, — 307.
- Moș Ion, sluga Domnului, de A. Melin, 254.
- Necrologul lui Hagi Constatin Pop, 335.
- Niculae Ionaș †, de * * —25.
- N. Niles, S. J. de N. O. Brânzeu. University Library Cluj. 160, 299.
- Poezii în proză, de Ioan Turgenieff, trad. de Torouțiu. 190.
- Răsunete de primăvară, de »Philosophisches Jahrbuch« 815
- M. Gorki, trad. de E. I. Torouțiu, 417.
- Rusalin Șoimanu, de Ionel Trandafir. 667.
- Schintei albastre, de Gorki, trad. de E. I. Torouțiu. 458.
- Srisori și inscripții ardelenice și maramureșene de Iorga, recens. de Dr. E. Dăianu 9.
- Sufletul românesc, de Olga Dorina Poruțiu, 68.
- Supplex Libelus și resp. lui Martin Bolla. »De valachis« de Dr. E. D. 465.
- Tata, de Björnstjerne Björnson, trad. E. I. Torouțiu 745.
- Traducători și editori, de D. Tomescu

Un vis, schiță, de A. L. Melin 716.
 Un ziarist ideal: Mihail Emi-
 nescu, 321.
 Valea plângerii în țara Americii,
 clipe petrecute întră emigra-
 ții de la noi, de preotul con-
 tele Petru Vay. trad. din
 »Bud. Hir.« de * * 752.
 Versul vlădicului (Bob.) 362.
 372.

Poesie.

A fost numai un vis, de
 Ion Roșioru. 497.
 Azi, de I. Roșioru 814
 Cântare de Crăciun
 Christos a înviat! de Ion Ro-
 șioru. 289.
 Clipe de repaos, de Ion Ro-
 șioru. 651.
 Cuvântul, de A. Vlăhuță, 475.
 Departee... de A. Seca. . . 192.
 Desamortire, de Ion Roșioru,
 pag. 286.
 Din Cântarea cântărilor, de
 Corneliu Moldovanu, . . 684.
 Din cronica cobzrnului »In-
 famule« trad. din ung. 225.
 Din noaptea de Crăciun de
 A. Seca.
 Din popor (Porumbac.) . 83.
 Dor după Italia, de G. Tuto-
 veanu, 610.
 Dreptul Simeon, de Dafin 4.
 Dumnezeasca lege de N. Bard.
 tra. de Ion Rosioru, . 97.
 Graiul pâinii, de O. Goga, 35.
 Iarnă, de Dafin, 122.
 Jerfire (D-lui St. Havași) de
 Dafin, 590.
 Ingropare, de Dafin, . . 797
 La despărțire, de A. Seca, 99.
 Pământ! de G. Ranetti, 240.

Povestea noastră, de I. Roșioru,
 pag. 437.
 Scrisoare dela noi, de I. Roșioru,
 pag. 523.
 Sonete, de Roșioru, 715, 779.
 Stejarul, de I. Roșioru, . 137.
 Strămoșii, de Ion Roșioru, 174.
 Un glas pustiu, de I. Roșioru,
 pag, 65.
 Un suflet necunoscut, de
 I. Roșioru 353.

Crestături.

Activitatea și organizarea de par-
 tid 768. Adunarea societății pentru
 fond de teatru, 867. Alegerea dela
 Beiuș 556. America și Franca 191,
 Ancheta învățator. 50. Aniversarul
 sf. Ioan Chrisostom. 765, Arhieriei
 gr.-or. în cauza scoalelor. 371. —
 Crăciun 49, Cluj

Biserica maghiară orientală. 66.
 »Brancovici« 121. Carducci 156 Car-
 ducci și Goga 252. Cathrein S. I
 558. Chestiunea naționalităților. 40.
 Chestiunea salarelor învețătorești.
 82. Cinismul vieții noastre, pag. 1.
 Concertul din Gherla de A. Pora,
 98. Cum să fie căpeteniile? 49.
 Cuvinte de ale lui Bărnuțiu, 371.

Decadența morală în Franca, 139.
 Deschiderea Reichsrathului 404. Din
 Basarabia 157. Dreptatea lui D-zeu.
 702. »Előre« din Cluj și Albina din
 Sibiu, 464. Emanciparea femeilor.
 507. »Erdélyi Hirlep«. 83.

Halul »Tribunei«. 557.

Idea de stat și votul universal,
 p. 1. Iezuitismul. 459. Incetarea
 »Familiei« 81. Intrigile din Cluj
 253.

»La Croix« despre Români, 237.
 Noul »Syllabus« 509.
 Pașivitatea, 338. »Pimen.« 459.

Pobiedonoscev. 238. Preotul din Lungoceşti 83. Propaganda catolică în România 508.

Reuniunea argricolă 127, 366. Revolta din România, 206, 222. Roma locuta (parochia gr.-cat. din B. Pesta) 701. Românii din America. 33. Rutenii şi Românii în Bucovina. 33.

Selbătăcia presei noastre politice. 337.

Ungurii şi Rutenii în America. 337. Un protestant cătră Papa. 173. Un ultim cuvânt pro domo 818.

Visita primariului din Bucureşti la Viena. 83.

Ilustraţiuni.

1. Băile dela Sângeorzul românesc. (3 vederi) p. 355—6.

2. Biserica românească din Ludoşul-Mureşului. 101.

3. Biserica (veche) (gr.-cat. din Timişoara. 729.

4. Noua bis, română gr.-cat. din Timişoara, 733.

5. Interiorul bis. din Timişoara 735.

6. Biserica românească cea nouă din Gherla, 701.

7. Biserica cea nouă din Uifalău-Tămpăhaza...

8. Casa naşterii lui Coşbuc, în Hordău, 649.

9. Casa şi curtea parochială din Cluj, 73.

10 Emblema famil. Bob. 34

11. George Trăilă, parochul Timişorii, v. prot. on. 736.

12. Inscricţia comemorativă din biserica lui Bob în Cluj, 18.

13. Interiorul bis. rom. gr.-cat. din Cluj, 3.

14. Invierea Domnului, după o pictură din bis. rom. din Cluj, 291.

14. † Iosif Vulcan, 599.

Muzeul naţional din Sibiu, 633.

17. O pagină ist. dintr'un liturgier slavon dela 1558. (în Pata) 145.

18. A doua pag. ist. din lit. slavon dela Pata, 161.

19. O selişteancă la războiu, 655.

20. Piaţa Beiuşului, 691

21. Poetul Corneliu Moldovan, 708.

22. Pogorârea Spiritului sfânt. După o pictură din biserica lui Bob în Cluj, p. 389.

23. Port din părţile Bistriţei. 653.

24. Scoala românească din Ludoşul-Mureşului, 51.

25. Stefan cav. Havaşi Oăşanu. 572.

26. Stud. rom. din Braşov, la Pompei, 481.

27. Studenţii rom. din Braşov în Roma, 479.

28. Lângă Torre-Anunziată, 483.

29. Spre Bosco-Trecase, 485.

„Răvaşul“ Clujului.

»Economul« rap. gen. pe 1906. ad. gen. 211. — 210

Rectificarea d-lui Dr. V. Poruţiu. Masa studenţilor 197, 441.

Noua biserică 317. 516.

Reuniunea femeilor S. Maria 197.

Scoala cea nouă românească 260, 383 563, 658.

Sinodul protopopesesc . 259

Cărţi — Reviste — Ziare.

Convorbiri literare 381, 643. pag. 664.

- »Dracul în şcoală«, de Aug. Paul, 559.
- »Drapelul« 777.
- »Epoca Colonizării Saşilor«, pag. 356
- »Familia«, cu prilejul încetării ei, de Iustin Volbură, 84, pag. 103.
- »Flacări« poezii, de Corneliu Moldovanu, 707.
- »Histori of the Orthodox Church in Austria — Hungary' by S. Dampie, London, 1905, rec. de N. O. Brânzeu, . . 78.
- »Isus Christos şi Viaţa modernă« 607.
- Iubileul „Candelei“ din Cernăuţi, pag. 584.
- »Mângâierea creştinului«, carte de rugăciuni. . . . 711.
- Monografia parohiei rom. unite, din Timişoara de I. Boros, pag. 663.
- »Neamul românesc« . . 776.
- O carte veche şi rară (Catavasier din 1759.) . . . 228.
- Povestea unei cărţi, spusă de ea însaşii, de Vas. Masca.
- Predicile lui P. Maior, de preotul Marga, 561.
- »Profesorul Ioan Rossn«, de Dr. Ioan Raţiu, 600.
- »Progresul« din Oraviţa, 775.
- »Răvaşul«, în 1908, . . 763.
- »Răvaşul Poporului« . . 777.
- »Revista Teologică«, 60, 180.
- Román szó összetétel, de Dr. N. Drăganu, 91.
- »Sava Brancovici«, de Dr. A. Bunea, 107.
- »Tara Noastră«, 775.
- »Teologia Dogmatică«, vol. I. Dr. Vas. Suciui, . . . 660.
- »Unirea« 778.
- Über Landesnamen Siebenbürgens, de Iul. Martian, 614.
- »Viitorul«, 777.

AVIS!

Am onoare a face cunoscut prea stim. public din loc şi jur, că institutul meu de înmormântare din Strada Unio Nr. 13 l-am strămutat în strada **Egyetem-utca Nr. 1**, aranjându-l din nou, așa în cât corăspunde celor mai gingaşe pofta a timpului present.

Sicriuri de metal şi lemn, — cununi, vestminte pentru morţi, petri pentru morminte şi făclii ţin totdeauna în cantitatea cea mai mare în depositul meu.

Îndeplinesc înmormântări de băieţi dela 6 coroane, iar de oameni mari dela 16 coroane în sus. Duc îndeplinire transportarea cadavrelor în loc, jur şi străinătate.

Rog pentru sprigin pe prea stimatul public pe viitor.

(12—20)

Muntyán Petru

proprietarul Institutului de înmormântare
Monostori-ut 87 sz. mäsar şi strugaer.

Egyetem utca 1 sz.

— Se primesc agenţi pentru vânzare de lozuri şi hârtii de valoare. Venit lunar de 200—500 cor. A se adresa: »Valuta-Bank«, societate pe acţii, Budapest Váci körút 43. —

Noroc bun! În loc de 10 fl. numai 1 fl. 80 cr. costă un orologiu de argint »Gloria«, cu plombă; un orologiu »Anker-Remontoir« de busunar. cu înveliș frumos gravat, cu arătător de secunde, punctuos dimpreună cu lanț aurit ori argințit, numai 1 fl. 80 cr.

Ofer mai departe orologiu remontoir de Elveția, prima calitate, aurit, cu frumos lanț aurit, pentru numai 2 fl. 75 cr. Pentru fiecare garanție în scris pe 2 ani. Se trimite prin rambursă (Nachnahme), prin Casa de esport de oroloage alui Kohan. »Uhren-Export Kohans« Krakau, Nr. 331. — Pentru ce nu convine se returnează banii. Multe comande ulterioare am primit.

Predicile lui Petru Maior

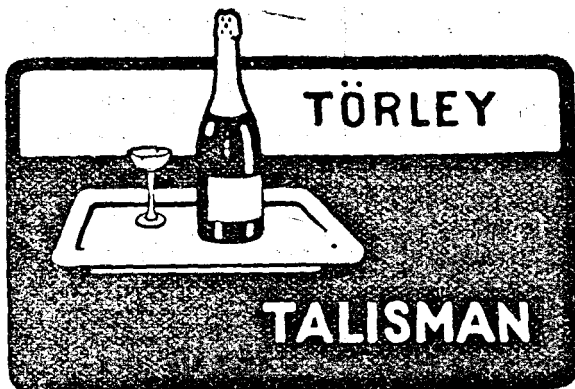
pe Dumineci și sărbători

— legate la olaltă, vol. I—II, în pânză și piele —

Prețul 7 cor. + 50 fil. porto.

Volumul al III. îl fac »Propovedaniile« costă 4 c. + 20 f. porto.

A se adresa la »Răvaşul«, Cluj, Jókai u. 6.

Intre băncile mai mari

„ECONOMUL“

din CLUJ—KOLOZSVÁR

oferă, pe lângă garanția cea mai mare, procentul cel mai avantajos pentru depuneri spre fructificare.

Depunerile se plătesc de regulă, amăsurat cu situația casei, imediat și fără abdicere.

Depuneri se pot trimite și prin postă pe speșele institutului.

Pentru depuneri de ale bisericilor și instituțiilor culturale și filantropice se fac condițiuni excepțional de favorabile.

Capital acționar și rezerve . . .	₰. 620.000
Depuneri	» 1,500.000
Esconturi	» 2,300.000

Casse nouă sistem Arnheim sigure contra focului și spargerii pentru depozite.

Casete Selfmen pentru mici economii.

Condițiuni favorabile pentru discounturi de cambii și pentru împrumuturi hipotecare.

Fillale în Gherla, Mureș-Ludoș, Pânticeu.

Expozitură în Aiud, cari asemenea primesc depuneri și fac toate operațiunile de bancă.

Dirrecțiunea.

Pentru economi!

Prav pentru îngrășarea vitelor cornute, porcilor și a cailor. Vacile dau prin întrebuințarea pravului acestuia lapte mai mult și mai bun. De mare însemnătate este pentru oricare econom a întrebuința acest prav de îngrășare, căci prin aceasta se urcă valoarea — adică prețul vitelor, porcilor și a cailor. Prețul este 60 fil.

Moartea cloșanilor și a șoarecilor.

Un prav sigur pentru stârpirea acestora. Prețul 60 fil.

Prav pentru oatul găinilor. Prin întrebuințarea pravului acestuia, găinile ouă mai mult ca de comun — chiar și în timp de iarnă — pe când alt cum nu ne ouă — sau foarte puțin. Prețul 30 fileri.

Unsoare galbină pentru păduchi la vite. Știut este, că vitele și porcii toamna și iarna întregă, până la deplina dezvoltare a primăverii, suferă mai mult de mănăcirimea păduchilor, prin care mănăcirime sunt reținuți porcii și vitele în îngrășarea și dezvoltarea lor — ba chiar slăbindu-i astfel încât în loc da a li-se ridica prețul, chiar pierd din valoare. De aceea fiecare econom să întrebuințeze aceasta unsoare — căreia îi e prețul 20 și 40 fil.

Extracte pentru prepararea romului și a diferitelor licheuri. Cine voește a-și prepara rum și liqueuri bune și ieftine, să întrebuințeze aceste extracte. Prețul pentru o litră 40 fil. Pentru prepararea rachiului de prune iarăși 40 fil. Tot în acest preț să capătă și pentru rachiul de drojde, de slibovitz, de rachiul de bucate și de borovicica.

Thee foarte ieftină și bună. 1 pachet 20 fil. 1 kg. cu 6 și 8 cor.

Sirop de zmeură. Curat numai de suc de zmeură de pe munte, preparat cu zahar rafinat. 1 kg. 1 cor. 20 fil.

Unsoare contra mânilor și picioarelor înghețate 70 fil.

Esență contra bătăturilor, (ochi de găină) 70 fil.

Toate aceste se capătă la:

Cornel Demeter, apotecar în Szászváros.

Institutul indigen de asigurare

Fondat la
1868

..Transsylvania..

Fondat la
1868

se recomandă pentru încheierea de

Asigurări de foc și asupra vieții, de rente, zestre pe cheltuelile înmormântării etc. în toate combinațiile și cu tarifele cele mai ieftine.

Valori asigurate:

105 milioane cor.

Despăgubiri prestate:

7 milioane coroane.

Sfaturi în toate afacerile de asigurare se dau fără nici o cheltuială.

Acușitori buni se caută în condițiuni favorabile.

Agentura generală în Cluj, Emketer 16.

Asigurări se pot face la »Economul« și la Agentura »Transilvaniei« în Cluj.

Cine suferă de (nevoie)
sgârșciuri și stări ner-
trimitte gratis și franco dela

Epilepsie

voase, se ceară broșura
despre Epilepsie, care se
»Privil. Schwanen Apotheke,« Frankfurt
a. Main.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

„THE STANDARD“

fondată în anul 1825.

Efectuește **asigurări pe viață**
pe lângă condițiuni foarte favorabile.

Incasso anual
Cor.: 34,600.000

Avere proprie
Cor.: 274,000.000

Dividende solvite
Cor.: 170,000.000

Despăgubiri de viață
Cor.: 570,000.000

Agentura generală pentru Transilvania:
Cluj. Strada Ferencz-József Nr. 17.

Filiala pentru Ungaria:

Budapesta, Strada Kossuth-Lajos nr. 4
în Palatul Standard. (Casa proprie).

Centrala generală:

Edinburg. (Anglia).

La tipografia
»CARMEN«
în Cluj

se află de vânzare

„ROMANA“
(pe note).

de Tunarul.

Prețul unui esempl.
2 cor. 50 fil.

Tipografia „Carmen“ Petru. P. Barițiu în Cluj—Kolozsvár.